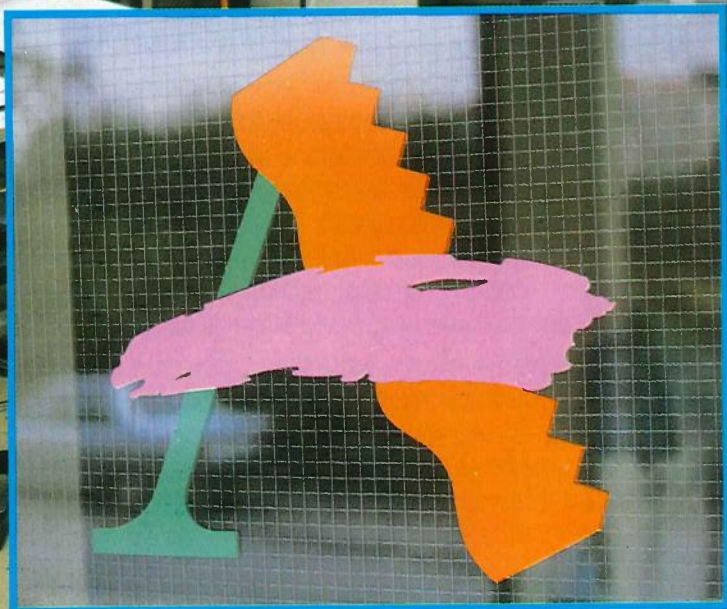
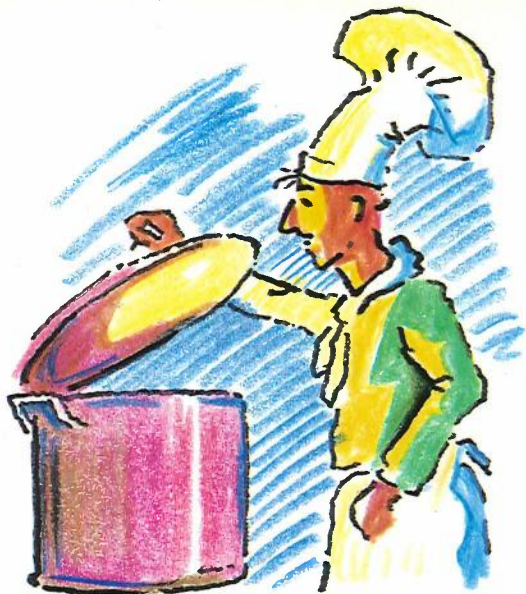


- **ARTELEKU,
ARTEA SORMEN
GIROAN LANTZEN**

- **Euskal prentsa idatzia,
urte beteko saioa**

- **Javier Elzorekin elkarrizketa**





INAXIO MUGURUZA

IKUSMIRAN

③ Inaxio Muguruza. 25 urte. Hondarribiarra. Sukaldaria. Orain lau urte "Kokotxa" jatetxea zabaldu zuen Donostiako alde zaharrean.

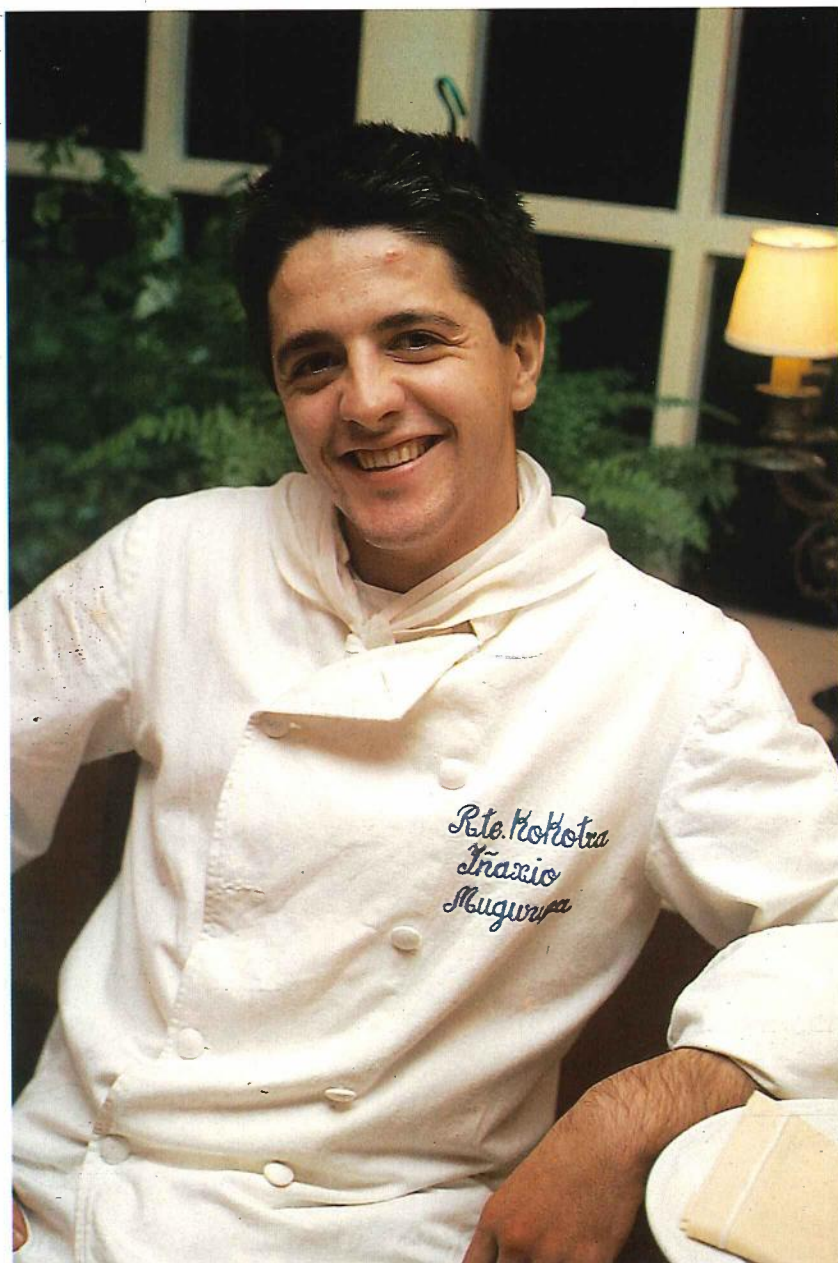
Hamabi urterekin hasi zen ofizio honetan, Irizar eta Zapirain sukaldariak maisu zituelarik. Hauen **gidaritzapean**, Frantzia eta Suizako jatetxe eta hotel askotako sukaldeak ezagutu ditu eta baita txapelketa askotan parte hartu ere, hemengo sukaldaritza berriko izen ezagunen ondoan.

Dena dela, badu zeresanik hain ezagun ez diren beste askori buruz ere: "Sukaldari pila dago, zahar nahiz gazte, gure artean eta asko oso ezezagunak dira. Izenik ezagunenak **ospea** eta errespetua ekarri dizkiote gure sukaldaritzari eta hori gauza ona da. Baina horrek ez du esan nahi besterik ez denik. Gaur egungo euskal sukaldaritza ez dago lau izen haunditara mugatzerik. Askoz gehiago dira eta ezin da jende hori ahaztu".

Urtean zehar sukaldaritza ikastaroak antolatzen ditu Inaxiok.

"Orain arte elkarte gastronomikoen egoitzetan ematen genituen, baina datorren ikasturtetik aurrera toki egokiagoren bat aurkitu nahi dugu". Ikastaroak bost astekoak izaten dira, astean lau egunetan, hiru orduz egunero. Jende guztiarentzat daude zabalik ikastaro hauek eta era askotako jendea hurbiltzen da hauetara: "etxeakoandreak, zenbait sukaldarirekin lanean dabiltzan laguntzaileak, langabezia dagoen jendea ..."

Bere zaletasunen artean, eskia da, dudarik gabe, gehien maite duena. "Izugarri gustatzen zait, baina ez dut denbora gehiegi ematen horretan. Ez dut asti haundirik, egia esan. Hala ere, hiru bat astez edo alde egin nahi nuke datorren neguan. Iaz erdi gaisorik ibili nintzen azkenean stressarekin eta ez dut aurten berriz hori gertatzerik nahi". ●



GIDARITZAPEAN.—Bajo la dirección.
OSPE.—Izena, fama.

Azala: J.M. ZABALA

HAUXE DUGU



6

JAVIER ELZO:
"JENDEARENTZAT, ARDOA
EDATEA EZ DA DROGA
HARTZEA"

Joan den hilean, II. Euskal Mundu Biltzarraren egitarauaren baitan, drogodependentziari buruzko Biltzarra burutu zen Donostian. Javier Elzo antolakuntz batzordean aritu zen lanean eta "Drogaren Liburu Zuria" aurkeztu zuen. Iaz, Eusko Jauriaritzak aginduta, "Eusko Gazteria 86" liburua tajatu zuen.

21

EUSKAL PRENTSA,
URTE BETEKO SAIOA



Urte bete pasatxo da Euskal Herriko prentsa idatzian euskararen presentzia dezente gehitu zenetik. Joan den urteko irailetik hona, EGUNA, HEMEN, ZABALIK eta NAFARROA GAUR izan ditugu astero-astero kalean. Hauez gain, irakaskuntzarako argitaratzen den EL CORREO ESCOLAR/ASTEROKOA daukagu, iazko urritik elebidun bihurtua.

Gipuzkoako Foru Aldundiak, Donostiako Loiola auzoan fabrika zahar bat zuen, ezertarako erabiltzen ez zuena. 1985.eko martxoaren 11n, dekretu baten bidez, Kultura Departamentuak bereganatu zuen, Arte Plastikoaren arloan dihardutenei beren lanerako errezitasunak emateko asmoz.



26

ARTELEKU, ARTEA
SORMEN-GIROAN LANTZEN

Oraingo honetan, Pedro Miguel Etxenike, fisikari eza-guna eta, garai batean Eusko Jauriaritzako Kultura Saileko burua izana, dakarkigu "Zokomiran"eko orrialdeetara. Haurtzaroa Isaban, ikasketak Donostian, Bartzelonan eta Cambridgean ... pasadizo ugari eta eritzi garbiak irakurtzeko aukera izango duzue.

36

PEDRO MIGUEL ETXENIKE:
"POLITIKA ETA ZIENTZIA EZ
DIRA HAIN DESBERDINAK"



12 EUSKAL ZINEA, BIDE BERRIAK URRATU NAHIAN

18 AHATETXO ITSUSIAK ZISNE BIHURTZEN

30 UZEI, TEKNOLOGIA BERRIAK EUSKALGINTZAREN ZERBITZUAN

47 KOLDO MITXELENA, ARGITARA

HABE



HABE, Euskara ikasten ari garenon aldizkari mailakaturia.
ARGITARATZAILEA:
Helduen Alfabetatze eta Berreuskalduntzerako Erakundea.
Idazketa Batzordea: Iñaki Ugalde
Pello Esnal
Gurutx Larrañaga
Boní Urkizu

Erredazioa: Beatriz Azpiri
Asís Eizmendi
Iñaki Iñurrieta
Idoia Santamaria
Mailakatzaileria: Lourdes Elozegi
Marrazkigilea: Enrike Larrarte
Idazkaria: Goretti Amundarain
Moldaketa eta eraketa:
Estudios Gráficos ZURE, S.A.
P. Larremendi, 2
48012 - BILBO
Legezko Gordailua:
Bl. 2251/81
ISSN 0212-677X

HABE

HARPIDETZA-ORRIA

euskara ikasten
ari garenon aldizkaria

Helbide honetara bidali behar da:

HABE aldizkaria

Reina Regente, 2-1. - 20003

DONOSTIA

Izen-deiturak: Zerbakiak:
Kalea: Probintzia:
Herria:
HABE aldizkaria jaso nahi dut etxean. (Urtean hogeita bi ale: 2.625 pezeta).
Honela ordainduko dut: Kontu korronte bidez.
Hauxe da: Bankua edo Aurrezki-Kutxa
Sukurtsala
Zerbakia



HABEKO MIK

② Aspaldiko partez, atera da HABEKO MIK, Euskara ikasten ari garenon komiki-aldizkariaren 25. zenbakia.

Ale honen azala J. Ibarrolarena da eta barruan, Hdez. Landazabal, F. Fructuoso, Oñate, J. Ibarrola, Harriet eta Mata, J.M. Aldama, R. Arozena eta J.E. Gonzalezen lanak eman dira argitara. Beti bezala, erdialdeko orriak bereziak dira, oraingo honetan hotsen grafiari dedikatutak: "Horixe duzu, ba, irakurle aurtengo HABEKO MIK-en erdialdeko orrietan azaldu eta landu nahi duguna. Onomatopeia batzuk emango ditugu, eta komikietan **sarri-sarri** azaltzen diren hots batzuk euskal grafiaz nola eman aztertu nahi genuke" diote B. Urkizu eta E. Larrarte egileek orrialdeon aurkezpenean. ●

SARRI-SARRI. -Oso maiz, askotan.



EUSKAL LITERATURA ERDARATZEN

② Euskal Idazleen Elkartek, Euskal Literaturaren zenbait lan beste hizkuntza batzuetara itzultzea erabaki du. Liburuak Batzorde Zuzendaritzak aukeratu ditu, Jesus M^a Lasagabes-terrek eta Jon Juaristik, Elkartearen aginduz, osatu duten zerrendaren arabera. Honako liburu hauek proposatu dira: Jon Miranderen "Haur Besoetakoa"; Andu Lertxundiren "Hamaseigarrenean aidanez"; Bernardo Atxagaren "Bi Anai"; Joxe Austin Arrietaren "Manu Militar"; eta Jean Baptiste Elissanbururen "Pierres Adame".

Obra hauetakoren bat gaztelerara, nahiz frantzesera, italierara, ingelesara, alemanierara edo beste edozein erdaratara itzultzeko prest dagoenak, **erakuskari** gisa **bidal ditzala** itzuli nahi duen lanaren bost folio gutxienez, urriaren 23a baino lehen. Epai-mahaia Itzultzaile Elkarteko bik, Idazleen Elkarteko bik eta Literatura Irakaskuntzaren munduko beste bik osatuko dute.

Bost liburuen artean banatzeko 1.250.000 pezeta daude eta banaketa obra bakoitzaren orrialde kopuruaren arabera egingo da. ●

ERAKUSKARI. -Muestra.
BIDAL DITZALA. -Que envie.



ARTE PLASTIKO, ARGAZKI ETA KOMIKI-LEHIAKETA

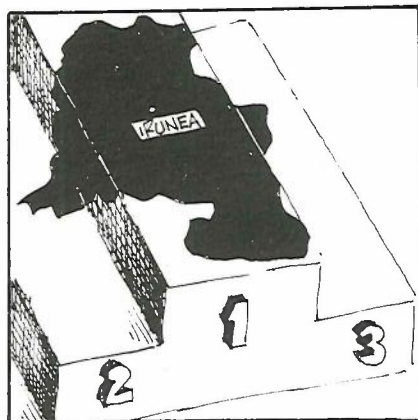
② “Euskal Gazteria gaur” titulupean Eusko Jaurlaritzak Arte Plastiko, Argazki eta Komiki-lehiaketa antolatu du.

Arte Plastikoen lehiaketan 14 eta 25 urte arteko gazteek har dezakete parte, bi mailatan banatuta: A, 14 eta 16 urte artekoek eta B 17tik 25 urte artekoek. Modalitateak marrazkia, pintura, eskultura, zeramika eta grabatuak izango dira, sariak guztira milioitik gora direlarik.

Argazki-lehiaketan, berriz, 16 eta 30 urte arteko gazteek har dezakete parte, zurbeltzezko nahiz kolorezko argazkiak aurkeztuz. Lehiaketa honetan ere, bi maila bereziko dira, A, 16 eta 20 urte artekoa eta B, 21 eta 30 urte artekoa. A mailarako saria argazki-materiala izango da; B mailarako, aldiz, 150.000 pezeta.

Komiki-lehiaketari dagokionean, 16 eta 26 arteko gazteentzat da eta lanak euskaraz nahiz gaztelaniaz aurkez daitezke. Sariak 50.000, 40.000, 30.000 eta 20.000 pezetakoak izango dira eta, gehienez, 10.000 pezetako lau akzesit emango lirakeke, epaimahaiak **egokitzat joko** balu.

Lanak azaroaren 13a baino lehen aurkeztu behar dira.●



EUSKO JAURLARITZAREN ETA NAFARROAKO GOBERNUAREN DIRU-LAGUNTZAK

② Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Turismo Sailak euskarazko literatur lanak **sortarazteko** diru-laguntzak emango ditu. Euskarazko literatur libururik inoiz argitara eman ez duten idazle gazte eta ezezagunei zuzenduta daude diru-laguntza hauek.

Nafarroako Gobernuaren diru-laguntzak, berriz, euskarazko eta gaztelaniazko liburuak argitaratzeko dira. Hauek, ez dute izan behar literatur lanak eta Nafarroaren inguruko gaia izan beharko dute. Liburu hauek 1988an emango dira argitara.●

OLERKI, NARRAZIO LABUR ETA KOMIKI-LEHIAKETA

② Iruñeko Udalak literatur lehiaketa bat antolatu du euskal literatura **bultzatzeko** asmoz. Olerkia, narrazio laburra eta komikia dira lehiaketa honetan aurkeztzeko lan-moetak.

Egileek Nafarroan bizi behar dute eta egile bakoitzak lan bakar bat aurkez dezake arlo bakoitzean. Literatur lanak argitaratu dituzten egileek ezingo dute lehiaketan parte hartu.

Lanak aurkezteko epea urriaren 20an bukatzen da eta sarituen artean 640.000 pezeta banatuko dira.●

IRUN LITERATUR LEHIAKETARA EUSKARAZKO 53 LAN AURKEZTU

② Guztira zortzirehun lan baino gehiago izan badira ere, euskaraz 53 lan bakarrik aurkeztu dira “Irun hiria” literatur lehiaketara. Gaztelaniazko olerki-lanak 170 izan dira, euskarazkoak, aldiz, 11; gaztelaniaz idatzitako 61 nobela aurkeztu dira, euskaraz idatzitakoak 4 besterik ez eta, azkenik, gaztelaniaz 575 ipuinek hartu du parte lehiaketan, euskarazkoak 38 direlarik.

Saridunek datorren hilean jasoko dute saria Iruñeko Udaletxean. Guztira, 2.700.000 pezeta banatuko dira.●

EGOKITZAT JO. — Considerar oportuno.

SORTARAZI. — Fomentar.

BULTZA. — Empujar, ayudar.

JAVIER ELZO:

“JENDEARENTZAT, ARDOA ED

③ **E**uskal Mundu Biltzarreko drogari buruzko bileretan orain arte esan izan denaren **arras** kontrakoa esan da: Euskal Herriko Elkarte Autonomoan bost edo sei mila heroinazale omen daudela alegia; orain arte hamar mila direla esan bada ere. Datu hau “Drogaren Liburu Zuria”n azaltzen da eta liburu honek Javier Elzok koordinatutako lana jasotzen du.

Javier Elzo, soziologoa, Deustuko Unibertsitatean ematen ditu klaseak eta Donostiako Asistente Sozialen Eskolako zuzendaria da. EMBean Javier Elzok, Droga Biltzarreko **antolakuntz** batzordean hartu du parte. Biltzar honetan, “Drogaren Liburu Zuria” aurkeztu du, baita liburu horren eta “Drogak eta Eskola III” lanen berri eman ere. Iaz, Eusko Jaurlaritzak aginduta, “Euskal Gazteria 86” liburua tajutu zuen.

“Euskal Herrian drogari buruzko astakeria asko esan dira”.



GALDERA.—Antolakuntz batzordean zaudenez, esaidazu zer moduz doan Biltzar hau eta ze jende-klase etorri den hitzaldi hauek entzutera.

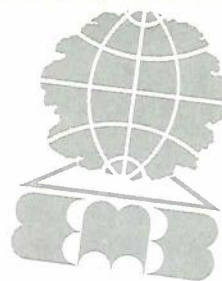
ERANTZUNA.—Ondo. Ni pozik nago behintzat. Etorri den jendea buruzko daturik ez daukat hemen, baina irailaren lehenengoan ehun eta hiru pertsona bakarrik zeuden apuntatuta eta irailaren bostean, berriz, berrehun eta berrogeitamar. Bostetik gaur arte (irailak 8), beste berrogeitamarrek edo izena eman dute, eta azkenean hirurehun eta zerbait gauden, txostengileak etabar kontatu gabe. Hauek kontatuz gero, laurehun inguru.

Ez daukat hauen arteko zenbat irakasle, sendagile, gizarte-laguntzaile etabar diren esaterik, baina bai jende profesionala azaldu dela **batipat**. Ikasle gutxi. Alde batetik, normala, matrikula nahikoa garestia zen eta. Beraz, profesionalak gehienbat, eta hau, jakina, interes handikoa da, horrela ez bait dago txotxolokeriak esaterik. Nik esaten baldin badut Euskal Herrian bost mila heroinazale daudela, hor dago Francisco Ramos, Espainiako Idazkari Teknikoa datua onartzeko ala ez. Publikoaren aldetik oso maila altua dugu biltzar honetan.

G.—Zenbait ikerketatan Donostian zentratu zara. Zergatik Donostizentrismo hori?

E.—Hori “Drogak eta Eskola”n gertatzen da, baina ez beste ikerketetan. “Drogaren Liburu Zuria” egiteko, berriz, Donostian bildu gara, baina Elkarte Autonomoko datu orokorrak ematen ditugu. Liburu horretan hiru taldek egin dugu lan. Bost irakaslek osatu dugu lehenengo taldea eta gure lana erizpideak finkatzea izan da. Hau da, lanaren nondik-norakoa eta nola ekin behar zitzaion liburuari. Lehendabizi, datuak jaso behar genituen eginda zer zegoen jakiteko. Gero bigarren taldearen txanda zen, soziologo eta psikologoak kontratatu ziren eta haiek ibili ziren Euskal Herriko datuak jasotzen. Hirugarren taldekoen eginbeharra datu horiek sistematizatzea izan zen.

ARRAS.—Oso, erabat.



ATEA EZ DA DROGA HARTZEA"

Horretarako, espezialista bakoitzari-ho-geiren bat ziren-artikulu bat egiteko es-
katu zitzaion. Azkenik, laugarren taldea
edo laugarren momentua izan da Lehen-
dakariaren Drogazetasunaren Kontra-
ko Bulegoaren eginbeharra. Horko jen-
deak azkenengo koordinazioa egin du
eta, noski, dirua eman.

G.—Ba al dago inolako erlaziorik
"Drogak eta Eskola III" eta "Drogaren Li-
buru Zuria"ren artean? "Drogak eta Es-
kola" saila hirugarren horrekin amaitzen
da ala jarraituko du?

E.—Badute erlazioa "Drogak eta Es-
kola III" eta "Drogaren Liburu Zuria"-k,
baina gauza desberdinak dira. "Liburu
Zuria"n 31 ikerketa aztertuta jasotzen
dira eta horietako bat "Drogak eta Eskola
III" da. Nik egunkari batean inkesta
hauek **zaharkituak** daudela irakurri dut.
Hori esan duenak ez dio liburuari ezta
azaletik ere begiratu. Inkesta horiek aur-
tengo martxoan eginak dira, martxo eta
apirilaren artean. Beraz, ezin zaharkituak
egon, orain dela lau hilabete eginak dira
eta! Non ikusi da, bada, inkestak mar-
txoan egin eta irailean liburuak kalean?

"Drogak eta Eskola III" Donostian
zentratzen da, Donostiako BBB eta
LHko neska-mutilengan, hain zuzen.
Baina "Drogaren Liburu Zuria"n toki guz-
tietako inkestak erabili ditugu, Deba Ga-
raiko ikerketak, esate baterako. Deba
Garaiko talde batek inkesta izugarri poli-
ta egin zuen. Hor adin guztietako jendea
sartzen da eta metodologiaren aldetik
ere oso ondo dago. Gero beste lan bat-
zuk ere sartu ditugu "Drogaren Liburu
Zuri" horretan, Bilbon kokatutako bi lan,
beste bi Gasteizen ... Ikusten duzunez,
ez gara Donostian zentratu, Elkarre Auk-
tonomoan baizik.

"DROGAK ETA ESKOLA" SAILA

Baina harira lotuz eta "Drogak eta Es-
kola" sailari dagokionean, "Drogak eta
Eskola I" 81ean egin genuen. Urte hartan

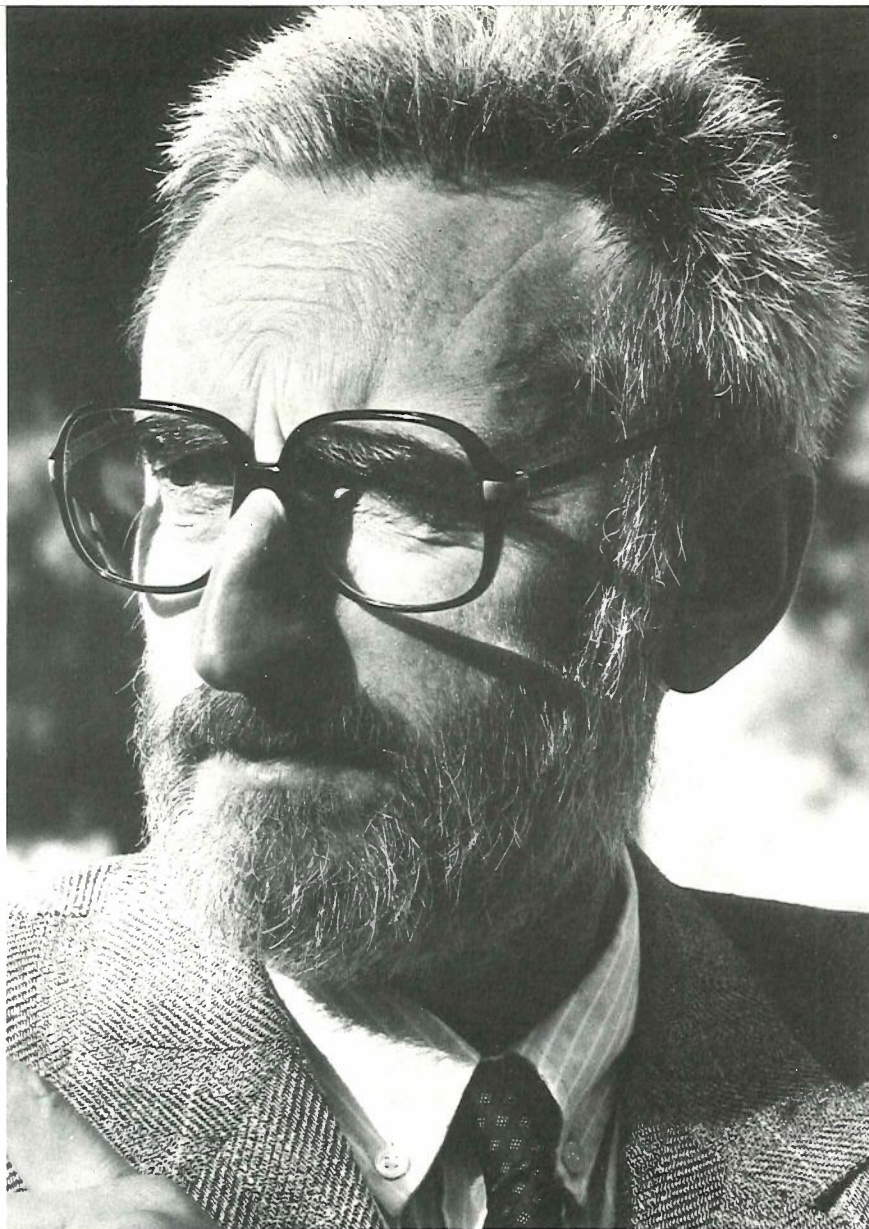


gure eskolak, Asistente Sozialen Esko-
lak, drogari buruzko jardunaldi batzuk
antolatu zituen eta orduan konturatu gi-
nen Donostian, eta are gehiago, Gipuz-
koan, ez zegoela datu bat bera ere, ezer-
txo ere ez. Gero Markinezek eta beste
batzuek lan bat egin zuten, baina mo-
mentu hartan ez zegoen ezer. Gure es-
kola txikia bada ere, lehenengo datuak
geuk jasotzea pentsatu genuen eta ho-
rrrela ekin genion lanari. Handik hiru edo
lau urtetara, gertatutako eboluzioa az-
tertzeko esan zidan norbaitek eta horren
ondorioz "Drogak eta Eskola II" atera ge-
nuen eta azkenik, Jesus Laguardiak es-
katu zidan Kongresurako "Drogak eta
Eskola III" egiteko. Horregatik, "Drogak
eta Eskola" serie honek sei urtetako ebo-
luzioa jasotzen du, Espainian ez da ho-
nelako lanik egin. Unibertsoa oso txikia
da, gure eskola oso txikia delako, baina,
hala ere, ni lasai eta pozik nago lan hone-
kin. Lan honi esker, ikuspegi orokorra
lortu dugu: unibertso berdin-berdina
erabili bait dugu Donostian zernolako
eboluzioa gertatu den azken sei urteotan
zehar ikertzeko.

Jarraituko ote duen? Baliteke, baina
egiten bada, neurketa-sistema aldatu
nahi nuke. "Euskal Gazteria 86" liburuan
egin dudana bezala, European erabiltzen
den kuestionarioa erabili nahi nuke.
"Drogak eta Eskola" sailean, orain arte,
Fernando Markinez-ek prestatutakoare-
kin aritu naiz. Oso ondo eginga dago, bai-
na ateratzen diren datuak Espainiako da-
tuekin bakarrik konpara daitezke, ez Eu-
ropakoekin. Eta nik Espainiako eta Euro-
pako datuekin konparatu nahi dut.

G.—"Drogaren Liburu Zuria"n esaten
da bost mila edo sei mila heroinazale
daudela Euskal Herrian. Nola egin duzue
konputoa eta nola egin zen lehen hain
ondorio desberdinak ateratzeko? Hamar
mila direla esan ohi da.

E.—Begira, konputo bat egiteko me-
todo desberdinak ditugu: polizia zenbat
atxilotu dituen kontatuz, zenbat dauden
kliniketan eta zenbat heroina harrapatu ▶



kestatik. Nire ustez, Markinez-i asko zor diogu denok, baina haren **lagina** ez zen oso haundia eta akatsen bat dago non-bait. gainera, beste gauza bat: nire ustez, heroina jeisten ari da eta nire datuak Markinez-enak baino berriagoak dira. Euskal Herrian drogari buruzko astakeria asko esan dira, proportzioan New York-en baino heroinazale gehiago daudela, esate baterako. Nik ez dakit hori nondik atera duten. Edo Euskal Herrian Espainian baino droga gehiago dagoela, eta hori ez da egia.

HEROINA ETA ALKOHOLA, EFEKTU DESBERDINEKO BI DROGA GOGOR

G.—Nik ez dut inoiz entzun inor porroaren sobredosiak jota hil denik ...

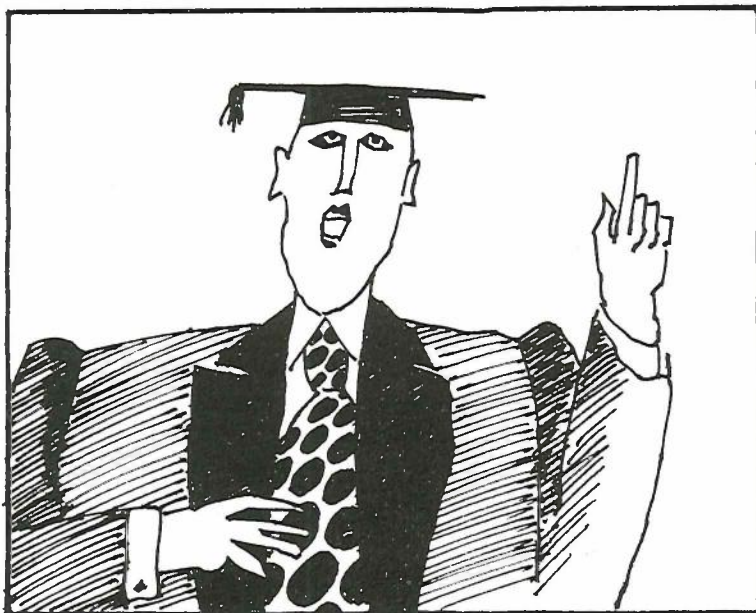
E.—Porroa eta tabakoaren efektua ez da heroinaren efektua bezalakoa. Heroinak berehalako efektua dauka, porroak, **ostera**, epe luzeko efektua. Tabakoak bezala. Zuk gaur hiru zigarro-pakete erretzen badituzu, ez zara horregatik hilgo, baina, jakina, birikak eta zainak poliki-poliki gaisotu egingo zaizkizu eta he-

"ALKOHOLISMOA DA EUSKAL HERRIKO DROGA-ARAZORIK LARRIENA".

"Egunkarietan ez da azaltzen zenbat eta zenbat jende hiltzen den alkoholagatik".

duen poliziak ... edo jendeari galdetuz. Metodo bakoitzak bere alde onak eta txarrak ditu. Sistema guztiak ordenadorean sartzeko eta datu orokor bat ateratzeko modeloa badagoela esan didate, baina nik ez dut ezagutzen modelo hori eta ez nago oso ziur. Nik, inkestaren metodoa erabili dut. Ondoren, nire metodoa erabiliz atera zaidana beste Espainiako hiru inkesta desberdinekin konparatu dut. Lau inkesta hauek, metodo berdina erabiliz, ondorio berdinak ematen badiutuzte, —eta hori horrela gertatu da— lasai esan dezakegu estimazioa bost mila edo sei milakoa dela eta ez hamar milakoa. Ez da bakarrik nire datua. nire datua da, bai, baina Espainian egindako inkesten Euskal Herriko **azpilaginketarekin** bat dator.

Ba al dakizu hamar milako hori nondik datorren, nire ustez? Markinez-en in-



AZPILAGINKETA.—Sondeo. Submuestra.
LAGIN.—Muestra.

OSTERA.—Berriz. atzera.
BIHOTZONDOKO.—Infarto.



mendik zenbait urtetara ezingo duzu ez erre, ez ibili eta ez ezer, eta hil egingo zara. Efektuak desberdinak dira, beraz. Jendeak beti pentsatzen du heroinan, heroinak bere efektua berehala egiten duelako. Horregatik, zaila izaten da heroinazale zaharrik aurkitzea. Beste alde batetik, heroinazaleak gutxi dira, baina zigarroa erretzen dutenak askoz gehiago eta ardozaleak are gehiago.

Komunikabideetan, askotan, honelako berriak aurkitzen ditugu: drogaren sobredosiak jota mutil bat hilda aurkitu dute; heroinaren sobredosiak, alegia. Eta jendea sentibilizatuta dago heroinari dagokionean. Baina egunkarietan ez da azaltzen zenbat eta zenbat jende hiltzen den alkoholagatik. Hori ez da esaten. Norbait **bihotzondokoak jota** hil dela jakiten dugunean, zera esaten dugu: bere burua ez zuen batere zaintzen, asko edaten zuen. Eta kitto. Jendeak ez dio hainbesteko garrantzirik ematen, nahiz eta kasu horretan ere drogak jota hil.

G.-Bai, gaztetxoek amak askoz gehiago arduratzen dira neska/mutikoak

"NIK NEUK ERE ARDOA
EDATEN DUT, BAINA EZ
DUT PORRORIK
ERRETZEN".

porroa erre duenean, mozkortuta etorri denean baino, eta bigarren hau kaltegarriagoa da ...

E.-Bai horixe! Nik askotan esaten dut alkoholismoa dela Euskal Herriko droga-arazorik larriena, baina droga hori oso integratuta dago gure herrian eta jendearentzat ardoa edatea ez da droga hartzea. Eta hau denoi gertatzen zaigu, zeren gauza bat bait da zer daukazu buruan eta beste gauza bat zer sentitzen duzun. Nik neuk ere ardoa edaten dut, baina ez dut porrorik erretzen.

G.-Norainoko erlazioa dago droga eta delinkuentziaren artean?

E.-Galdera honen erantzun luzea "Liburu Zuria"n duzu, nik hauxe bakarrik esango dizut: "delinkuentzia" hitza zabaletan hartzen badugu, drogarekin zerikusia duten delitoak ez dira asko; baina, **ja-betzaren kontrako lapurretak** bakarrik

hartzen baditugu, erlazioa askoz handiago da.

G.-Heroinazaleak sendatzeko prozesuan, erlijio taldeak, sektek etabar egiteko bat betetzen dute. Zergatik?

E.-Erantzuna ez da erraza, faktore desberdinak daude eta faktore horiek ez dira erraz neurtzen. Alde batetik, kontutan hartu behar da, jende erlijiosoak jende ez-erlijiosoak baino droga gutxiago hartzen duela. Hori ez da zaila ulertzen. Badakigu inoiz jende erlijiosoak droga hartu izan duela, mistikan sartzeko edo. Hori gertatu izan da historian zehar, baina orain ez da horrelakorik gertatzen, edo, gertatzen bada, askoz gutxiago. Drogazaleak erlijio **esparruetatik** oso

urruti egoten dira. Hori argi eta garbi ateratzen da inkesta guztietan.

Sekta erlijiosoek, araudi dogmatikoak ezarritik, erlijio-sentimenduaz baliatzen dira, eta drogazaleari, batzuetan, lehenengo momentuan, ondo datorkio **araudi** estua; arauak behar ditu. Baina gero horrek beste problema bat dakar, askotan, sekta horiek esplotatu egiten dute jendea eta hori beste droga bat da, besteak baino are txarragoa.●

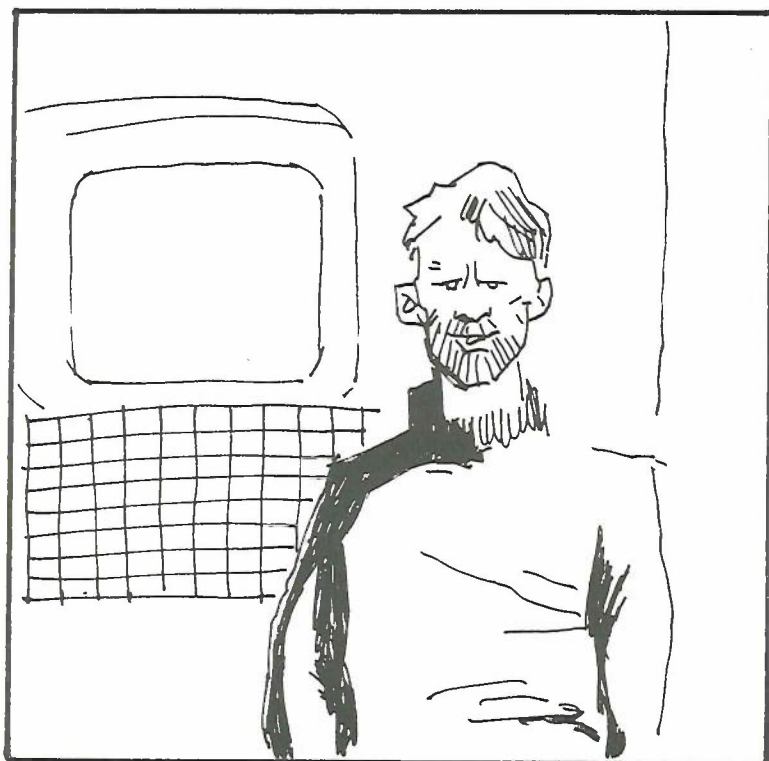


"Sekta erlijiosoek, askotan, esplotatu egiten dute jendea eta hori beste droga bat da".

J. URIARTE

JABETZAREN KONTRAKO LAPURRETA.-
Robos contra la propiedad.

ESPARRU.-Arloa. eremua. Terreno. coto.
ARAU. -Reglamento.



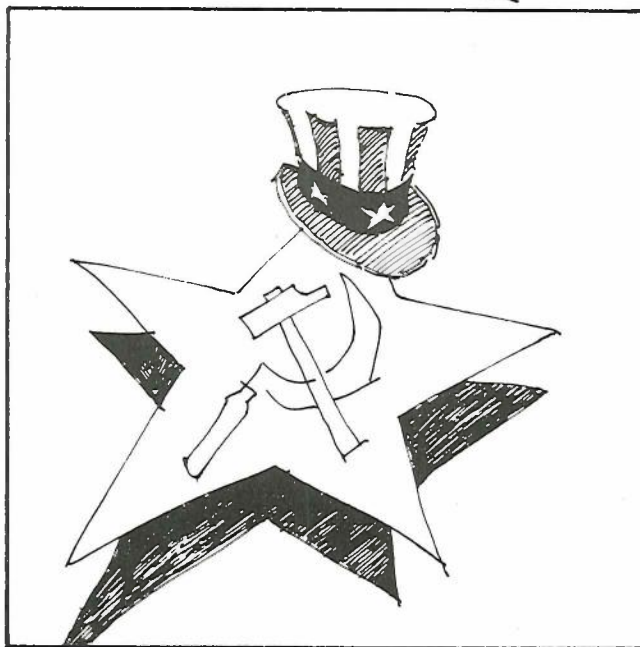
KONPUTAGAILU-SINDROMEA

☹ Informatika eta ordenadoreak **nonahi** sartu ditugu geure eguneroko bizitzan. Orain arte, hauen abantailak besterik ez ziren aipatzen, baina bada, **agi danean**, kezkatzeko arrazoirik ere. Ikus, bestela zer gertatu zaion Dinamarkako gazte bati. Sendagileek "konputagailu-sindromea" deitu diote hemezortzi urteko mutil honek harrapatutako gaitzari. Egunean hamabi ordutik gora pasatzen zituen konputagailuaren aurrean. Azkenean, noski, ez omen zituen bereizten errealitatea eta konputagailuen programak. Gauerdian esnatu eta "10. lerroa, zoaz komunera; 11. lerroa, hurrengoa" eta antzekoak esaten omen zituen.●

MOZKUN ERE HANBURGESAK SALGAI

☹ Ezaguna de Gorbachov jaunak, aspaldi honetan, harremanak **estutu** nahi dituela mendebale eta ekialdeko herrien artean. Ahalegin honen ondorio izango da, noski, Sobietar Batasunetik iritsi zaigun azken berria.

"McDonald's" hanburgesa-etxe famatuak, bi jatetxe zabalduko ditu laster Moskun. Horietako batean dibisak beharko dira ordaintzeko eta, hortaz, **atzerritarrei** begira irekiko da. Bestean, ordea, rubloak ere hartuko omen dituzte. Laster dira Sobietarrak ere presakako janaria "dastatzen".●



NONAHI.—Edozein lekutan, han eta hemen.
AGI DANEAN.—Por lo que parece.

ESTUTU.—Estrechar.

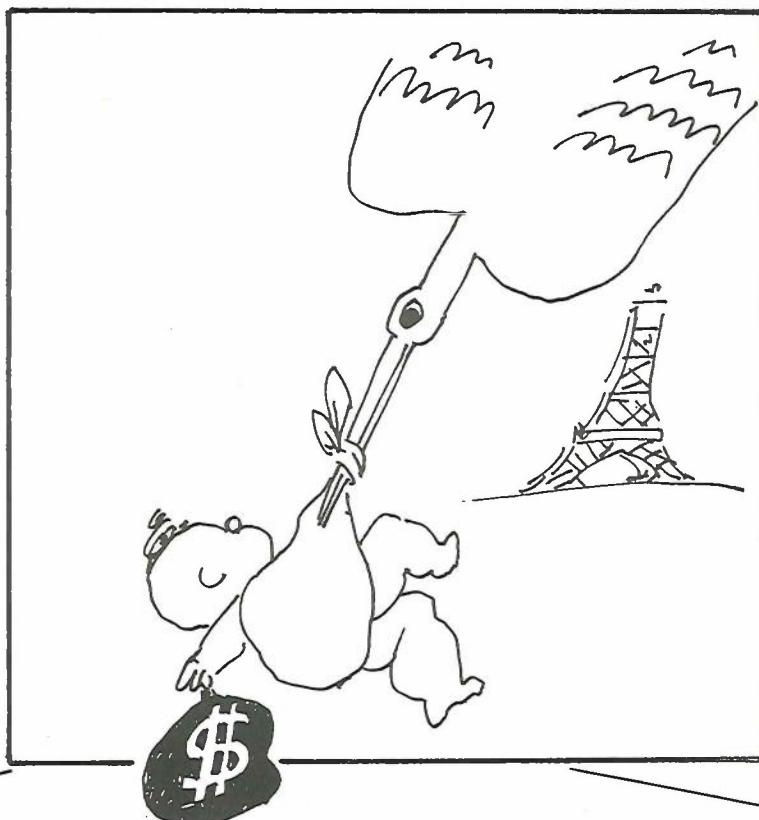
ATZERRITAR.—Extranjero.

URRiN

HORI DUK HORI!

② Gaztelerazko esaera ezagun batek honela dio: "Haur bakoitzak bere ogia dakar **besapean**". Ez dakigu zenbat aldiz beteko den hori, baina horixe esan dezake, behintzat, Jose Recio, Andaluziako Gobernuko Ekonomia Kontseilariak. Duela hiru urte, bere lehenengo semea jaio zenean, hogeitamar milioi irabazi zituen loterian. Joan den udan jaio zen bigarren haurra eta hau ere ez zen bakarrik etorri. Oraingo honetan, hogeitamar milioi eskuratu zituen aita zoriontsuak.

Jose Recioaren auzokideak guztiz **aztoratuta** dabiltza, nonbait, haren zorte ona ikusita. Recioaren emaztea berriz haundun geratzen bada, batek baino gehiagok eskatuko dio, noski, erosiko duen loteri txartelaren zenbakia.●



BUZTANA MOZTU ETA BELARRIAK TENTETU

② Zakur eta katuen jabe asko ez da konforme egoten bere animaliak duen **itxurarekin**. Nahastu gabeko arrazako animaliak oso garestiak dira eta, hortaz, arraza nahastutakoak erosi behar izaten ditu jendeak. Dena dela, "**benetakoen**" itxura izateko, zirugia estetikoak egiten diete batzuek. Gehien egiten diren **ebakuntzak** buztana moztea eta belarriak **tentetzea** dira, zakurren kasuan. Katuei, berriz, aurreko atzaparrak kentzen omen dizkiete askotan.

Aitaren eta Semearen ...●

BESAPEAN.—Beso azpian. Bajo el brazo.
AZTORATU.—Azorarse.

ITXURA.—Aspecto.
BENETAKO.—De verdad, auténtico.

EBAKUNTZA.—Operación quirúrgica.
TENTETU.—Tente jarri.

EUSKAL ZINEA BIDE BE

③ Joan den uztailan jakinarazi zuen Kultura Sailak dirulaguntza jasoko duten pelikulen zerrenda. Zortzi luzemetraia eta hamabi laburmetraia izan ziren aukeratuak. Dirulaguntza hauek pelikula bakoitzaren presupostuaren laurdena estaliko dute, eta 20 milioitan dago jarrita topea, beti ere. Dena den, zenbait **egitasm**o ezin burutuko dira, falta diren milioiak ez badira lortzen. Kultura Sailak, gainera, plan eta asmo ugari du aurrera begira euskal zinea indartzeko: dirulaguntzak handitu, Zinearen Legea egin, gure zinea kanpoan ezagutarazi eta abar.



Laurence Boulting-en "Gernika arbolaren espiritua" Zinemaldian eman zuten estrainekez.

Kultura Sailan zine arazoetako ardura duen Eusebio Larrañagaren hitzetan "hamabost egitasm o aurkeztu ziren luzemetraietan eta maila ez da izan espero zen bezain altua. Gidoiak ez ziren oso interesgarriak, ale batzuk salbu. Bestalde, egitasm o batzuen presupostua altuegia zen. Berrehun milioirekin pelikula zoragarria egin daiteke agian, baina, gure ustez, Euskal Herrian ez gaude halako handikerietarako".

Laburmetraien artean, ordea, **sormen** handiagoa ikusi omen da. Jende gehiagok parte hartu duelako edo errazagoa delako, baina hori nabaritu zuen epaimahaiak.

Jakina da Kultura Sailaren eskaria: euskarazko kopia bana eskatzen die pelikula subentzionatuei. Erdaraz errodatzen denean, erdarazkoa ere bai. Luzemetraien artean bik bakarrik zuen gidoia euskaraz: Andu Lertxundiren "Beizama-ko beste hilketak" eta Jose Julian Bakedanoren "Oraingo izen gabe"ak. Honen gidoia Bernardo Atxagak egina da.

"Kontua da euskaratik erdarara **bikoiztea** alderantziz egitea baino garestiagoa dela" dio Andu Lertxundik, "euskaraz kaka zahar bat egin eta ez da ezer pasatzen, baina gaztelaniaz ez da halakorik ametitzen. Erdarara bikoiztean arreta izugarria jarri behar da, eta horrek produktua garestitu egiten du".

Hauxe da euskaraz egiten den zinearen arazo larrienetako bat. Ondo daki hori Anduk, oraingo hau hirugarren pelikula bait du. Baina euskarazko zinearen aldeko apostua egin zuen, eta **tinko** eusten dio.

Jose Julian Bakedanoren pelikula Zinemaldian aurkeztu zen. Ondorengo prentsaurrekoan zuzendari durangarrak garbi adierazi zuen euskaraz ikusi eta entzun behar dela bere filmea, euskara biziak berebiziko munta duelako hartan.

EGITASMO GUZTIAK EZ DIRA BURUTUKO

Dirulaguntza eman zaien arren, ez dirudi egitasm o guztiak pelikula bihurtuko direnik. Arazoa, **bistakoa denez**, presu-

EGITASMO.—Plan, proyecto.

SORMEN.—Sor+men. Sortzeko ahalmena. Creatividad. Era berean: irudimena (imaginación), entzumena (audición), adimena (inteligencia, entendimiento) ...

BIKOIZTU.—Doblar.
TINKO.—Firme.

ERRIAK URRATU NAHIAN

postua osatzea da. **Ekoizleek**, subentzioaz gainera, beste hirurogei milioi atara behar dituzte kasu batzutan nonbaitek. Gauzak honela, Madrilako Kultur Ministeritzaren subentzioa ezinbestekoa da, presupostuaren %30 edo %35 betetzen bait du.

Produktoreen eta Jaurlaritzaren arteko hitzarmenak irailaren bigarren hamabostaldian sinatu ziren. Ondotik, bi hilabeteko epea dute haiek aurrera egin ala ez erabakitzeke. Dagoeneko badirudi Pedro Olearen "La intrusa" ez dela egingo. Gauza bera gertatuko zaio agian "Beizamako beste hilketa"ri. Izan ere, honen ekoizleak, Irati Films-ek, beste proiektu subentzionatu bati ematen dio lehentasuna, Ferran Llagosteraren "Gran Sol"-i.

"Gran Sol" kataluniarrekin egindako koproduzioa da. Erreportaia hau egiten zen **unean** Irlandako itsasaldean ari ziren errodatzen. Hemengo eszenak Ondarrun egingo dira azaroaren erdialdera. Hamabi aktore nagusien artean sei dira euskaldunak. Besteak beste, Luis Iriondo, Patxi Biskert eta Mikel Garmendiak hartuko dute parte. Irlandarrek ere interesa azaldu omen dute aktore bat edo besteren bidez koproduzioan parte hartzeke.

KULTURA SAILAREN ASMO BERRIAK

Irailaren 21ean, Donostiako Zinemaldiaren barruan, Kultura Saileko ardura-dunek prentsaurrekoa eskaini zuten, aurrera begirako asmoen berri emanez. Helburu nagusietako bat Zinearen Legea egitea dute. Komunitate Autonomokoa egin eta Estatu mailakoa bultzatu nahi da, orain arte Pilar Miroren dekretu bidez funtzionatzen bait da. Besteak beste, lege horiek takilaren kontrola ekarriko dute ondorioz, orain arte ez bait zen horrelakorik.

Dirulaguntzena ere aldatu egingo da. Subentzioak gutxiago izango dira, baina milioi gehiagokoak: berrogei edo berrogeitamar milioitaraino iritsiko dira. Bestalde, hiru bat pelikula enkarguz eginaraziko ditu Jaurlaritzak, diru gutzia aurrera-

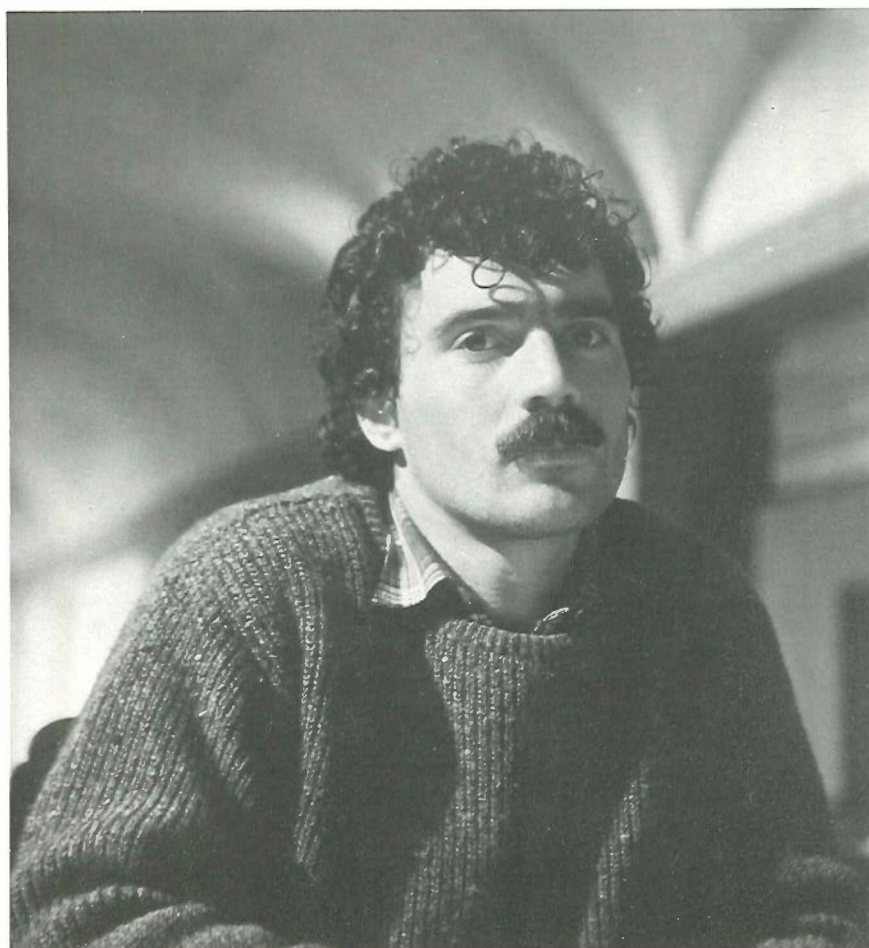
tuz.

Beste asmo bat batzorde aholkulariak sortzea da. Izan ere, orain arte kritika asko jaso izan du Jaurlaritzak antzerki eta zinean aritzen den jendearen aldetik, ez dituela aintzakotzat hartu, bere kasa eta bakarka, inori kasurik egin gabe, ari dela eta abar. Akats horiek zuzentze aldera, **espresabide** horietako indar bi-ziak bildu nahi dira batzorde aholkulari horietan.

Hemen produzitzen dena munduan zehar ezagutaraztea ere Kultura Sailak pentsatuak dituen eginkizunen artean

sartzen da. Euskal Herriak hor zehar duen irudia hobetu nahi da honela. Aurki, azaroan hasi eta hiru bat hilabetez, Frantziako zenbait hiritan euskal zinearen emanaldiak izango dira. Paris, Bordele, Toulouse eta Lyon dira, besteak beste, euskal zineak bisitatuko dituen herriak. Ondoren, esperientzia hau ondo ateratzen bada, beste lurraldeetara eramango da.

Bukatzeko, eta etxeko lanen **zabal-kunde** modura, pelikulen banda musikalak diskotan eta gidoiak liburutan argitaratu nahi dira. ●



Juan Antonio Landaluze, "Manuel" "Oraingo izen gabe"n.

BISTAKOA DENEZ.—Tal como salta a la vista, como es evidente.

EKOIZLE.—Productor.
UNE.—Momentu.

ESPRESABIDE.—Espresa+bide. Medio de expresión. Era berean: komunikabide, baliabide, adierazpide...



EUSKARAREN KUTXA

AHO BI SI

④ Elipsiaz jardun dugu azken sei aleetan. Garbi geratu delakoan gaude: elipsia dugu ahozko euskararen ezaugarrietako bat; nagusiena, agian.

Elipsiaren arrastoari jarraiki, ahozko euskararen bi sintaxi motak aztertuko ditugu datozen aleetan: bata aditz jokatuarena eta bestea jokatu gabearena. Lehenengo honetan gaia hasi besterik ez dugu egingo.

ARRASTO.—Ildoa. Línea, rastro, surco.

AHOZKO EUSKARA: SINTAXI MOTA (I)

Ezer baino lehen, argi ditzagun bi puntu:

- Elipsia ahozko euskararen bereizgarri dela esatean, ez dugu esan nahi ez dagoenik ahozko euskararik elipsirik gabe. Elipsirik gabe ere jardun bait daiteke jator asko ahozko euskararen.
- Elipsia ahozko euskararen bereizgarri dela esatean, ez dugu esan nahi elipsia ahozko euskararen bakarrik ematen denik. Idatzizko euskararen ere behin baino gehiagotan egiten bait dugu topo elipsiarekin. Gogoan izan, esate baterako, 116. alean atal honetan bertan argitaratutakoa, "Aditzaren elipsia Mitxelenaren luman" artikuluan.

Gauzak gehiago argitzearren beharrezkoa dugu bi sintaxi mota bereiztea ahozko euskararen: bata aditz jokatu duena eta bestea aditz jokatu gabekoa. Hona hemen bi adibide:

- Zenbat lagun etorriko dira?
- Ez dakit ba.
- Zenbat lagun etorriko dira?
- Ez ba jakin.

Galdera berari, lehenengo adibidean aditza jokatuaz erantzuten zaio ("ez dakit ba") eta bigarrenetan jokatu gabe ("Ez ba jakin"). Eta erantzun biak ditugu jatorrak, noski.

Horiek horrela, zer gertatu da idatzizko euskara moldatu eta **taxutzean**? Lehenbiziko sintaxi mota hartu dela normalean oinarritzat eta haren gainean egin dela, inguruko hiz-

kuntzen arrastotik. (Esate baterako, goiko galderari gaztelaniaz ez diogu "no saber" erantzungo, "no sé" baizik).

Eta euskara idatzian ezezik, lehenengo eredu hori jaun eta nagusi ikusiko dugu gaur egun beste zenbait arlo, **eremu** eta alderditan ere. Euskararen irakaskuntzan, esate baterako eta besteak beste; dela euskalduntzean, dela alfabetatzean; nola idazmena lantzean, hala mintzamina lantzean ere.

Eta **ondorenak** larriak izan daitezke eta begien bistan daude dagoeneko: doinu bakarreko euskara motela, euskaldun zaharrei arrotza egiten zaien hizketa gogorra, erdal kutsuko euskara artifizia...

Oraingoz **bego** honetan, gehiago sakondu gabe. Baina gaiak ondo merezi duelakoan gaude. Apustu askotan sartua dugu euskara: kalekoa eta hirikoa egin beharra omen dago, gaurko eta biharko ere balioko diguna; beste hizkuntzekin homologatu behar omen dugu, parekide egin; zientzia lantzeko ere gai egin behar omen da ... Eta **gaitzerdi**, batuaren apustua irabazi samarra dagoen. Baina ez da nahikoa. Bada besterik: ezin utz dezakegu ahozko euskara bigarren mailan, idatzizkoaren mende.

Ahozko euskarak badu bere berezko izaera eta autonomia, bere erregistro, maila, modulazio, baliabide eta abarrek. Eta hauek ere landu behar ditugu. Eta horretan ari gara. Datorren alerako uzten dugu ahozko bi sintaxien berri zehatzagoa ematea. •

TAXUTU.—Moldatu, prestatu.
EREMU.—Campo.

ONDOREN.—Ondorioa. Consecuencia.
BEGO.—Gera bedi. Que quede.

GAITZERDI.—Menos mal (hitzez hitz, medio mal).



DONOSTIAKO ZINEMALDIA



Imanol Arias eta Victoria Abril sarituak izan dira Donostiako Zinemaldian "El Lute" filmean egin duten lan bikainagatik.

③ Urtero, zinemaldiero, **datorkit** edo datorkigu balantzea egiteko premia eta gogo bizia. Ba al dago egiterik? Nola zenbatzen da zinemaldi baten **ontasuna** edo txarra? Ikusitako filmeak ote dira **neurbide**? Sariak agian? Etorritako izarren kopurua? Ikuslegoaren erantzuna beharbada?

Nik neuk balantzei ehundoko beldurra diet. Hamar egun ematen dituzu ahalik eta pelikula gehien ikusten, zineaz **gainezka** zaude eta... eta segun eta nolako suertea izan aukeran, halakoxea suertazen da balantza.

Egia esateko, goiko lerroetan diodan

guztia zinemaldiaz ezer berririk esateko ez dagoelako idatzi dut. Aurtengoa, 35. edizioa arras normala izan da. Filme txarrak eta onak. Bide berriak **urraturik** geratu dira.

Izen handi-handirik ez zuen zinemaldiak egiazko zinea aurkeztu du pantailetan behin baino gehiagotan. Jendetza izugarriak hartu du parte festibalak antolaturiko edozein ikuskizun edo zine-festetan, maratonia zela edo gauerdiko emaldiak zirela.

Atzerabegirako Sailak arrakasta osoz burutu dira, bai Siodmaki dedikatua, bai "Ahantzita utzitakoei" eskainia.

Izarrak ez dira faltatu ez, Donostiako Zinemaldian. Bo Derek, Glen Fordek, Charlotte Ramplingek eman diote Victoria Eugenia antzokiari behar zuen xarma. Halare, halare, halare ...

ZERGATIK HASI ZEN HORREN FUERTE?

Aurtengo zinemaldiaren lehenengo egunetan, ikusten genuena ezin sinisturik ibili ginen ikusle eta kritikariok. Ia egunero filme interesgarria, ia goizero edo arratsero **ustekabe**, majoa.

Lehenengo **txanpan** azaldu ziren sariketan egon behar zuten izenburu gehienak, "Crazy Love", "Slam Dance", "Candy Mountain"... Hori ilusioa hori! Azken egunetan ordea dena **aldebestu** zen eta **tropelean** iritsi zitzaizkigun filme makal-makalak, Italiakoak, Hungariakoak, baita Britain Handiak aurkezturiko pelikula sasi-magikoa ere, "The magic toyshop" Zinemaldiak ezin zion olatuaren aparrari heldu eta piskanaka-piskanaka kalitatea galtzen hasi zen. Hala eta guztiz, "El bosque animado" filme alai eta gozagarriak salbatu zuen festibalaren **duintasuna**. Halare, halare ...

ZINEMALDIA, FILMEAK BAINO ZERTXOBAIT GEHIAGO DA

"Zabaltegi" sailean zinegile gazteen lanak ikusi ziren. Beste eremu baten bila hasi beharko du sail honek, bestean, nagusian, zinegile ezezagunak izango bait dira, gauzak aurtan bezala jarraituz gero, jaun eta gabe.

"Atzerabegirakoak" beti dira interesgarriak, baita zine maratoiak ere antolatzailleen zine-filosofia hortxe azaltzen bait da argi eta garbi.

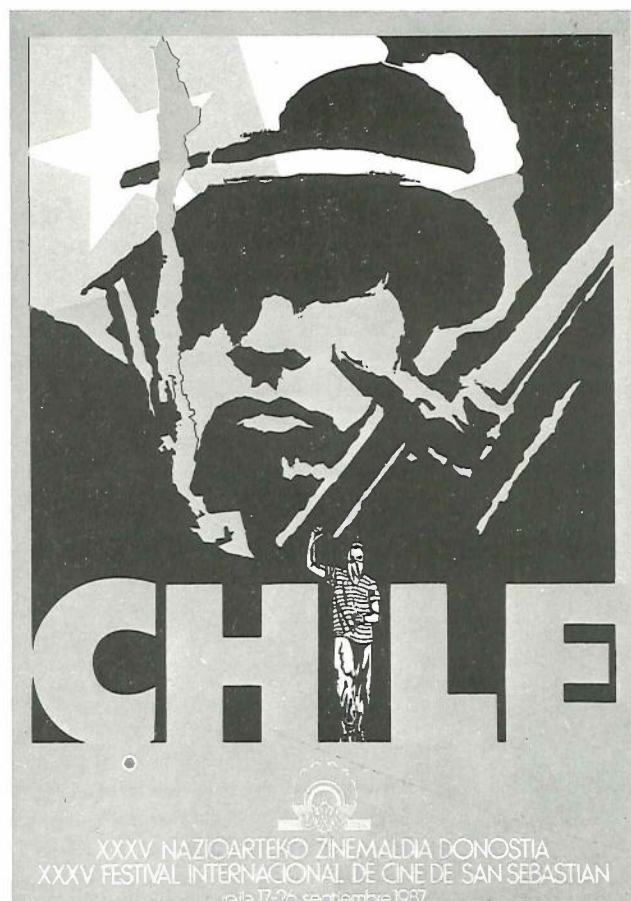
Zinemaldia pelikulak baino zertxobait gehiago da. Baliteke "zertxobait gehiago" hori ikuslegoa izatea. Baliteke edonongo zinemaldiaren helburua mer-

DATORKIT.— "Etorzen zait" era trinkoan. Me viene.
ONTASUN.—Bondad.

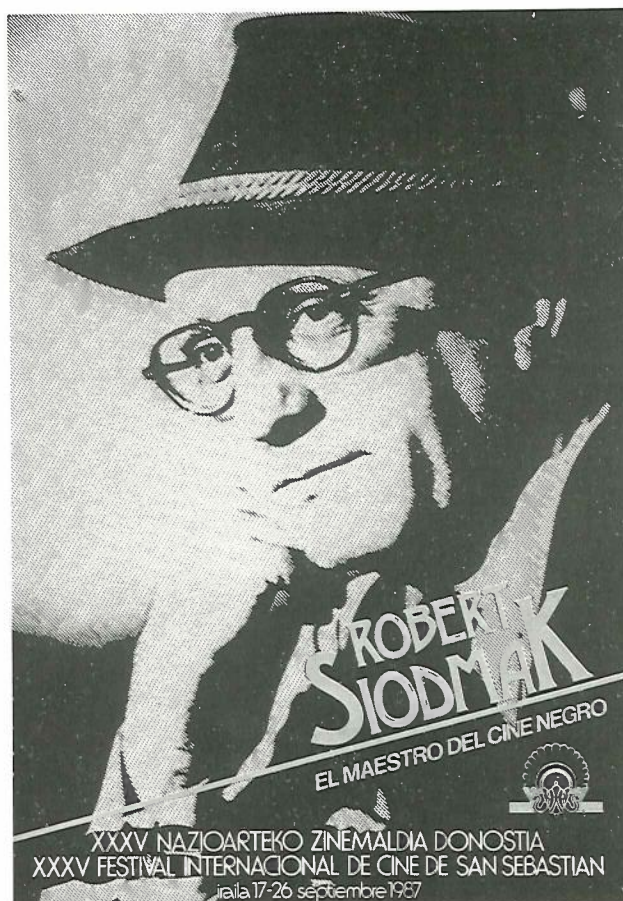
NEURBIDE.—Neurtzeko bidea. Patrón.
GAINEZKA.—A Rebosar.
URRATU.—Roturar.

XARMA.—Lilura. Encanto.
USTEKABE.—Sorpresa.
TXANPA.—Sprint.

IA, URTERO DA AURTEN



Txileri buruzko filmeak Donostiako XXXV. Zinemaldian.



Robert Siodmak, zine beltzaren errege.

katuaren eskaparatea bihurtzea izatea. Baliteke. Halare, norbaitek esan zuen bezala, "Futboleko lehenengo mailan Real Madrid, Barcelona eta Logroñés daude. Festibalei dagokienez, A kategorian, Cannes, Berlin, Venecia eta ... Donostia daude". Futbolzaleok ederki daki-gunez, askotan Logroñés bezalako talde txikien jokoa "handiena" baino alaiagoa eta biziagoa da.

SARIAK ... HORI ESKANDALUA HORI!

"Bodas de Galilea" filme palestina-

rrak irabazi zuen Urrezko kontxa. Jendeak txistuka jaso zuen berria. Israel eta herri arabiarren arteko gatazka azaltzen duen filmetxo honek ez zuen merezi hain sari preziatua, baina askotan, epai-mahaiak **minberak** suertatzen dira. Zorionez, beste sariak merezi zituzten pelikuletara joan ziren. Hala nola, "Crazy Love" filme belgiarrak, denok **txunditu-rik** utzi gintuenak, zuzendaritza hobere-narena jaso zuen. "High Season" komedia finaren gidoi borobilak **eskuratu** zuen Zilarrezko kontxa. "Candy Mountain", kaminoetako filme **samina** beste Zilarrezkoarekin geratu zen.

AZKEN GOGOETA

Zinemaldia pasata, hurrengo egu-nean bonba bat lehertu zen Maria Cristina hotelaren ondoan, eta polizia nazional bat hil zen. Zinemaldian zehar hamaika bonba-mehatxu izan ziren. Jakingo balute zenbateko kaltea egiten dioten horrelakoek gurea den zine-festari!

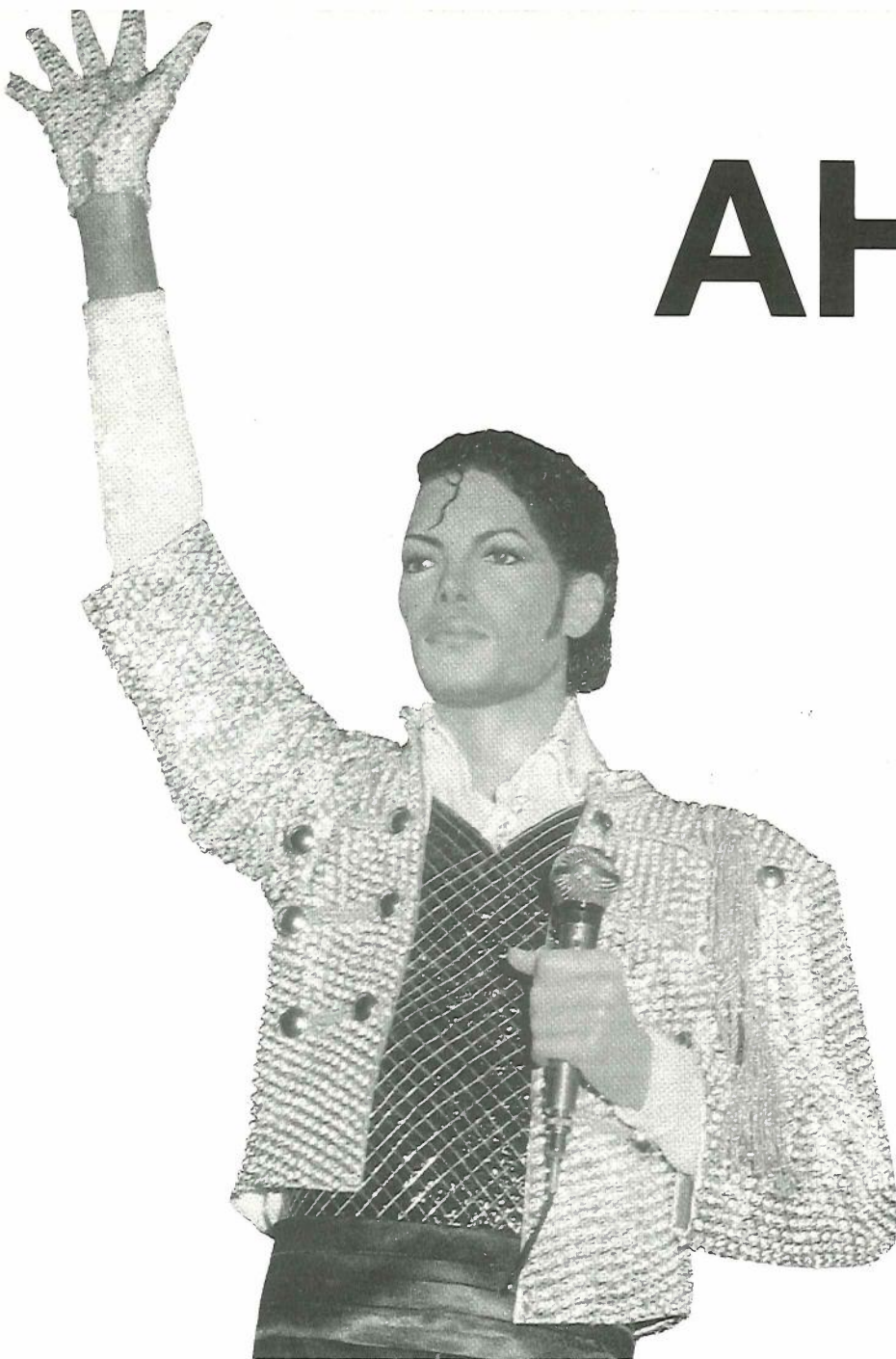
Nola edo hala, zeluloidezko kalitate on bat mantenduz eta ikuslego gero eta handiagoa hurbilaraziz, 1988 urtean izango dugu zinemaldi jator eta atsegina. Ez izan dudarik. ●

BEGOÑA DEL TESO

ALDREBESTU.—Enrevesar.
TROPELEAN.—Samaldan, pila, batera ...
DUINTASUN.—Dignidad.

MINBERA.—Sentibera. Sensible.
TXUNDITU.—Harritu.

ESKURATU.—Lortu.
SAMIN.—Amargo.



Michael Jackson, teknikaren miraria.

AHATET ZISNE

Nahiz eta gero eta gizon gehiagok zerbitzu hauez **baliatu**, emakumezkoak dira edertasun-institutuetara hurbiltzen diren gehienak. Oso desberdinak bai edadearen aldetik baita egoera ekonomiko-sozialarenetik ere, eta eskariak ere era askotakoak izaten dira. Masajea da edadetuen eskari nagusia, odolaren zirkulaziorako oso ona delako; gaztetxoek, aldiz, depilazioa eta aurpegiko tratamenduak nahi izaten dituzte **batipat**. Pubertaroan acné-problemeekin hasten dira eta aurpegiko tratamenduetan eta depilatzen hasteko edadea asko jeitsi omen da hirietan: hamahiru hamalau urterekin hasten dira neskatoak aurpegi eta hanketako **biloak** kentzen.

Haurdun dauden emakumeak ere hurbiltzen dira edertasun-institutuetara, hanketan masajeak hartzeko. Gero, haurra edukitakoan, haurdunaldiaren arrastoak kentzeko, azala hidratatu eta gogortu nahi izaten dute.

Teknikak jende klase eta egoera askori **egin** beharko dio **aurre**.

GORPUTZAREN EDERTASUNERAKO TEKNIKAK

"Estheticienne" baten hitzetan problemarik gehienak zirkulaziokoak dira. Beraz, teknika gehienek zirkulazioa hobetzea dute helburu: bendeak, saunak, solarium-ek, izerditzeko estalkiek, masajeak eta beste askok.

Sauna oso ona omen da desintoxikatzen, bai barrutik, bai kanpotik, parandaren ondorengo **ajea** kentzeko oso aproposa. Horregatik dute hain gustuko exekutiboek. Izerditzeko **estalkiak** ere, sauna bezala, likidoak botatzeko erabil-

③ Asko aldatu dira gauzak gustu-kontuetan. Garai batean lodi samarrak eta azal zuriko emakumeak omen ziren gustukoenak. Gaur egun, alderantziz: meheak eta azal beltzdunak. Dena dela, ez dago iada erabat naturaren baitan edertasunaren kontua. Izan ere, teknikaren garaian gaude eta, honi esker, badago garaiko gustuetara aurpegia eta gorputza moldatzeko biderik. Horregatik, eta teknikan duten fede haundia dela medio, asko dira edertasunaren profesionalengana jotzen duten emakumeak. Guk ere jakin nahi izan dugu zeintzu diren edertzeko teknikak.

BALIATU.—Erabili. Valerse de.
BATIPAT.—Batez ere.

BILO.—Ilea.
AURRE EGIN.—Erantzun. Plantar cara.

AJE.—Achaque. Resaca.
ESTALKI.—Lugar cubierto. Venda.

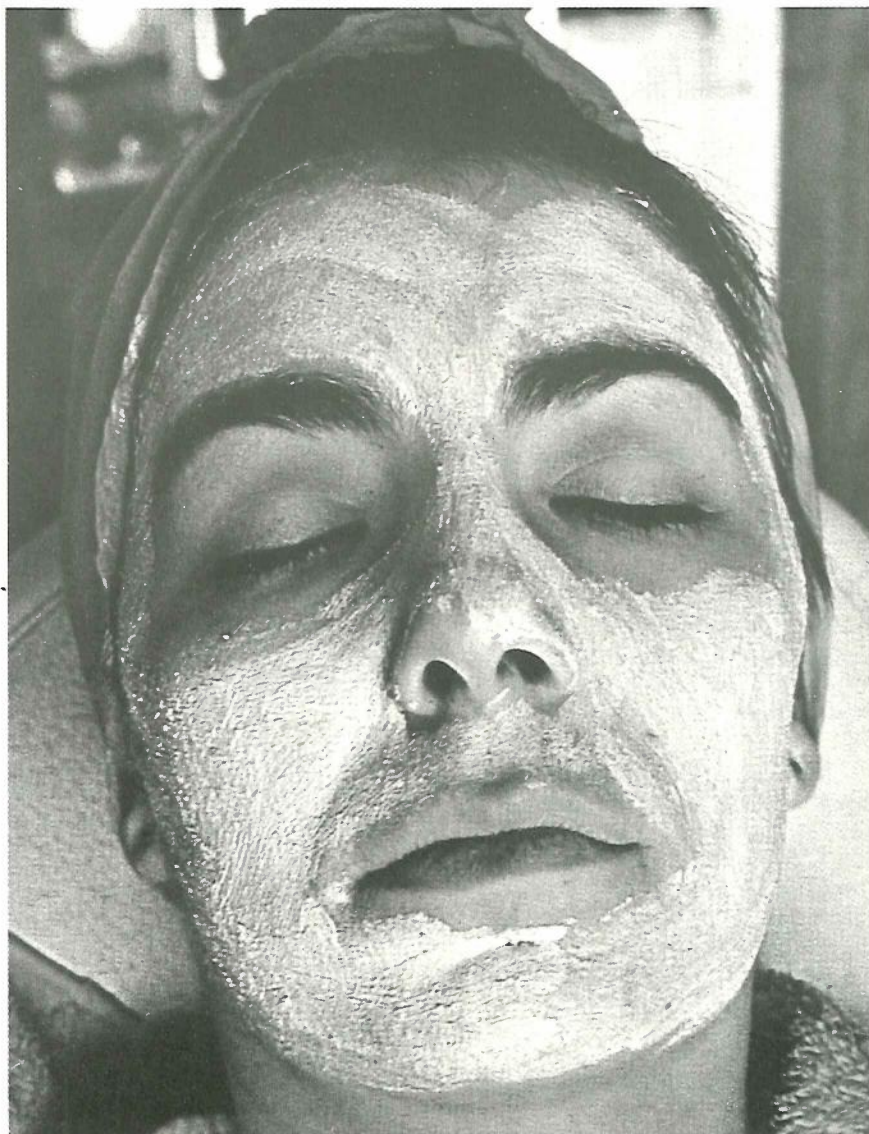
XO ITSUSIAK BIHURTZEN

HAMAHIRU
HAMALAU
URTEREKIN HASTEN
DIRA NESKATOAK
AURPEGI ETA
HANKETAKO
BILOAK KENTZEN.

tzen dira, baina leku jakin bateko likidoak, estalkiak erabiltzearen helburua toki hori mehetzea da eta. Solarium-ak, berriz, ez du bakarrik azala bezten, zirkulazioa hobetu ere egiten du eta oso ego-kia da erreuma dutenentzat.

Masajea bi eratakoa izan daiteke: eskuz egindakoa edo aparailuz egindakoa. Bai batek eta bai besteak zirkulazioa eta linfaren **ezabapena** hobetzen dute eta zelulitisaren kontrakoak dira. Eskuz egindakoa estalkiekin konbinatzen bada, likidoak bideratzen dira; bestela, lasaitzeko, zirkulazioa hobetzeko eta mehetzeko balio du. Aparailuzko masajea, korrante galbaniko edo faradikoen bidez, azalaren barruan produktu batzuk sartzen dira eta produktu hauek **gantzak** urtu egiten omen dituzte. Masajea zirkulazioa eta linfarentzat hain ona denez, masaje klase batzuk zenbait tokitan, Alemanian, esate baterako, Aseguru Sozialaren esku daude.

Lehen esan bezala, masajeak mehetzeko erabiltzen dira, baina, jakina, hau ez da nahikoa. Horregatik, zentru askotan sendagilea izaten dute. Sendagileak



Hamaika lan dotoreago izatea!

EZABAPEN.—Anulación.
GANTZ.—Grasa.

dietan jartzen du ondo aztertu ondoren, argaldu behar duen pertsona. Noiz-behinka ekografiak egiten dizkio gantzaren sakontasuna norainokoa den eta ea emandako tratamendua **eraginkorra** den ala ez ikusteko. Dietaz aparte, eta beti sendagilearen **agindupean**, normalean, benda beroak mehetzeko eta hotzak gogortzeko eta korriente galbaniko edo faradikoak ematen zaizkio. Pisu asko galdu baldin bada, muskuluak bigundu egiten dira eta, orduan, benda hotzak erabiliz, gogortzeko tratamendua egiten da.

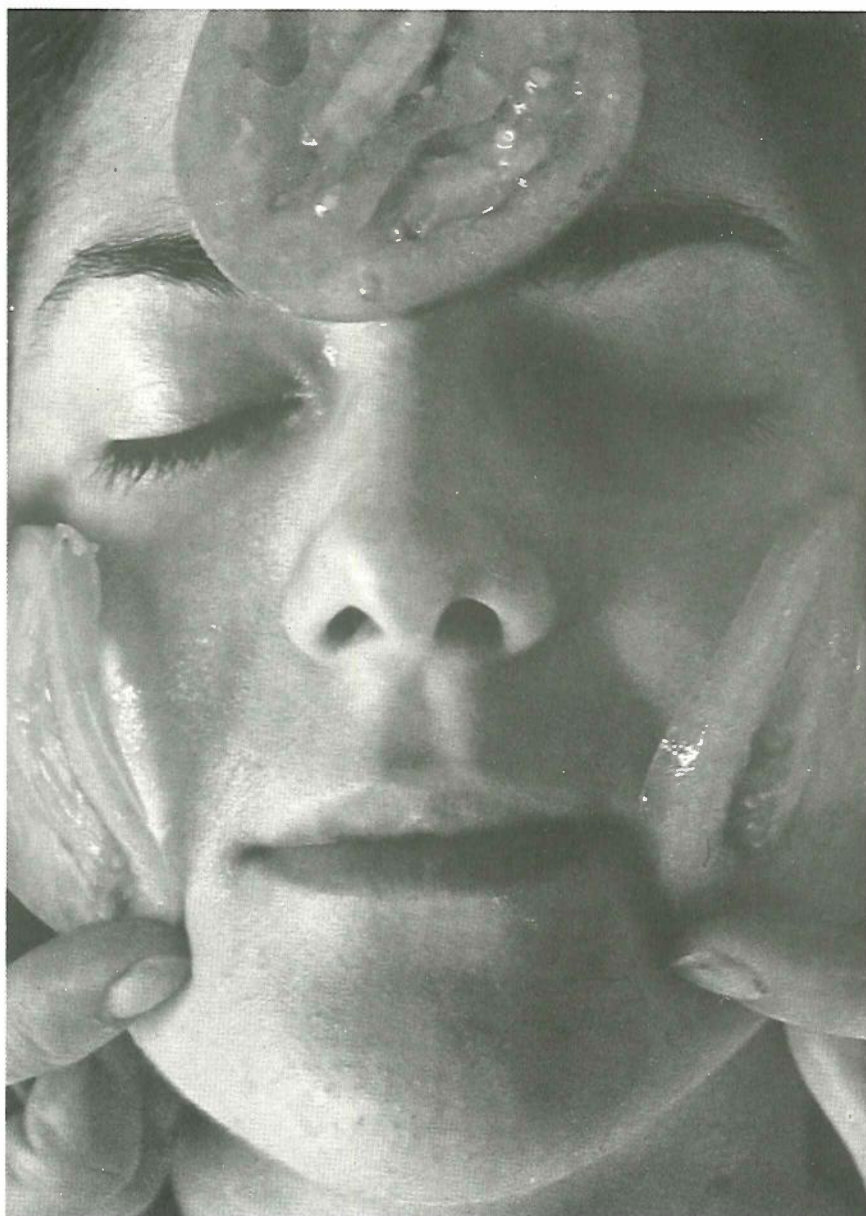
DEPILAZIO
ELEKTRIKOA
EZPAIN GAINEKO
BILOAK,
BULARRETA KOAK
ETA AURPEGI KOAK
KENTZEKO
ERABILTZEN DA.

Masajearekin batera, estheticienneak oso **sarri** egiten duten beste lan bat depilazioa da. Depilazioa hiru modutan egin daiteke: argizari bidez, argizari hotzez eta depilazio elektrikoa. Depilazio elektrikoa behin-betikotzat hartzen da. Orratz bat sartzen da poroetan eta han ileen sustraiak erre egiten ditu deskarga elektriko. Pintzaz ere egin daiteke eta askok nahiago du horrela, hain mingarria ez delako. Pintza elektrikoak uhin elektrikoak botatzen ditu ilean zehar bulboraino.

Depilazio elektrikoa ezpain gaineko biloak, bularretakoak edo aurpegikoak kentzeko erabiltzen da. Hanketan ez duela merezi diote profesionalek. Izan ere, badaude produktu batzu argizarizko depilazioa eginda gero emateko eta produktuk hauek ilea gero eta gehiago ahultzen dute. Ez omen ditu bizarrak bertiko kentzen, baina bigundu bai.

AURPEGIA EDERTZEKO TEKNIKAK

Euskal Herrian, klima eta janaria dela eta, aurpegian zain txiki gorriak edukitzea oso normala da. Honi "cuperosis"



deitzen zaio eta jende nerbiosoak izaten du gaitz hau. **Zain** txiki horien **gorriunea** ezabatzen aurpegiko masajeak egiten dira, zirkulazio problema da eta.

Aurpegian gehien egiten diren tratamenduak acnearen aurkakoa, hidratazioa, oxigenazioa eta zimurrak kentzekoa dira.

Aurpegiko azala garbi eta malgu mantentzea da emakume askoren kezka eta haxe da horretarako erabiltzen diren tratamenduetan bat: hidratatzeko, esneaz aurpegia ondo garbitu, suspertzeko, kremaz igurtzi, iurruna egin, peeling-a, pikor txikiak eta puntu beltzak kendu, zimur eta poroen kontrako **gazu-**

raz igurtzi eta hidratatzeko kremazko maskarila egin.

Hamaika lan besteen aurrean **apur bat** politago azaltzeko.

TEKNIKAREN MIRARIA

Ez ditugu hemen jaso dauden teknika guztiak, merkeenak eta gehien erabiltzen direnak bakarrik baizik. Zirugia, esate baterako ez dugu ikutu.

Eritziak eritzi, argi dago teknikaren bidez asko alda daitekeela norberaren irudia. Bestela, horra hor Michael Jackson-en kasua.●

ERAGINKOR.—Efectivo.
AGINDUPEAN.—Bajo prescripción.

SARRI.—Maiz, askotan.
ZAIN.—Vena.
GORRIUNE.—Enrojecimiento.

GAZUR.—Sueru.
APUR BAT.—Pixka bat.

lazko udan Eusko Jaurlaritzak "euskarazko asteburuko egunkariei" diru-laguntzak emateko deia zabaldu zuen. Bost izan ziren aurkeztutako proiektuak, hauen artean DEIA eta EGIN egunkariak eta ARGIA aldizkaria. Nahikoa eztabaidatua izan zen orduan Jaurlaritzaren erabakia, DEIA eta EGIN egunkarien proiektuak bakarrik onartu bait ziren.

EUSKO JAURLARITZAREN PROPOSAMENA

Jaurlaritzak jarritako baldintzetako bat, egunkari horiek beste edozein egunkarik dituen atal guztiak izatea zen eta bestalde, %75a aktualitateko informazioak bete behar zuen. Honek, noski, hainbat buruhauste dakartza mota honetako produktua astean behin egiterakoan. "Horixe da gauzarik zailenetako bat—dio Joxean Agirrek, HEMEN-eko arduradunak—. Ez da batere erraza. Orain arteko euskal aldizkari gehienak nahikoa gai inteporalak erabili izan dituzte. Gure kasuan, gaurkotasuna izan beharrak esan nahi du askotan etzi edo etzidamuko egunkaria egin behar duzula. Guk ostegunear egiten dugu egunkariaren erdia. Gauza arraro samarra gertatzen da; ez gara egunkari ezta astekari ere".

Amatiño EGUNA-ko arduradunaren ustez, berriz, hau organizazio kontua da batez ere. "Hasieratik jakin beharra daukazu zein **baliapide** dituzun. Edozein egunkarik hogeitamar lagunetik gora behar baldin baditu egunero kalera ateratzeko, guk, sei pertsona izanda, ezin izango dugu haien produktu bera ateratzeko asmorik izan. Hori frustraziorako biderik onena da. Ez gara astean behingo egunkaria, bezperan sei orrialde besterik ez ditugu egiten guk, beste guztia aurretik egiten dugu. Baina ez gara astekaria ere, azpiestruktura ezberdina bait dugu. Bien arteko zerbait da, eta hori alde aurretik genekien. Gertatuko denaren berri ematen ikasi beharra dago horrelako zerbait egiteko".

"Egunkari-astekari" hauen tirada 10.000 alekoa izatea gutxienez eskatzen zuen Jaurlaritzak iaz eta baita aurten ere. Joan den urtean, ordea, ez zen eskatzen O.J.D.-ren (Oficina de Justificación de la Difusión delakoa) kontrolirik. Aurtengo deialdian, berriz, gauzak gehiago estutu nahi izan dira tiradaren kontrol aldetik eta O.J.D.-ren ziurtagiria eskatuko zaie egunkariei.



Astero-asteroko aukera prentsan.

AURRERANTZEAN, ZER?

Diru-laguntzaz, sei milioi t'erdi jaso zituen egunkari bakoitzak iaz. Aurten, laguntza lortzen duen enpresa bakoitzak 370.000 pta. jasoko ditu astean. Honetaz gain, laguntza berriak eskaintzen ditu Kultura Sailak aurkeztu diren berrikuntzetarako. Guzti honetarako beste hamar milioiko aurrekontua dago. Kolorezko orrialdeak **eranstea**, orrialde gehiago argitaratzea, diseinu-aldaketak eta antzekoak sartuko lirake berrikuntza hauek. Ez dirudi, oraingoz behintzat, "astean behingo egunkari" hauek egunero euskal prentsa bihurtuko direnik, nahiz eta denek asmo hori azaldu. Jaurlaritzak irailaren 3an egindako deialdiak berak ere honela zioen: "1986.eko uztailaren 22ko Aginduaren bitartez, hasi zen Eusko Jaurlaritza altxatzen 22ko bihar-etzi bene-benetako EGUNKARI-gintza izan beharko duenerako oinarritzko **zuta-beak**".

Duela hiru bat hilabete, EGIN eta HEMENeko arduradunek proiektu berri bat aurkeztu zioten Jaurlaritzari, HEMEN astean bitan argitaratzeko asmoa aurkeztuz. "Nolabaiteko **erdibidea** bilatu nahi izan genuen astean behin ateratzetik egunero ateratzen hasteko zeuden zail-

tasunak ikusita. Baina hori ez da aurrera atera" dio Joxean Agirrek.

Amatiñok ere garbi ikusten ditu zailtasun horiek: "Nik ere ez dut uste hori epe laburrean beteko denik. Bi "egunkari" dira orain astean behin ateratzen direnak eta diru-laguntza jasotzen dutenak. Egunero euskaraz ateratzeko ez dut uste merkatua dagoenik bientzat. Beraz, hori ez da hain erraza izango konpontzen eta errua inorena eta guztiona da azken batean".

Dena dela, bai EGUNA-k bai HEMEN-ek aldaketa batzu egingo dituzte udazken-negu aldera, forma nahiz eduki aldetik. HEMEN-ek kolorezko orrialde batzuk sartuko ditu eta papera ere aldatu egingo du. Eduki aldetik ere izango da gauza berriak irakurlearen eritziak jaso ondoren.

"Esan beharra dago, hala ere, guretzat garrantzitsua ez dela kolorezko orrialdeak egin edo halako diseinu berezia erabiltzea—argitzen du Joxean Agirrek—. Hizkuntza informatibo normalizatu egitea da **premiatzkoena**. Guk **behin-behineko** soluzio gisa hartu genuen astean behin argitaratzeko egoera hau, gero lehenbailehen egunerokora pasatzeko. Baina orain nahikoa desanimatorik gaude, ez bait dugu horretarako

BALIAPIDE.—Balio+bide. Erabiltzeko bidea. Recurso.
ERANTSI.—Gehitu. Añadir.

ZUTABE.—Columna.
ERDIBIDE.—Camino intermedio.

PREMIATZKOEN.—Beharrezkoena. Lo más necesario.
BEHIN-BEHINEKO.—Provisional. Antonimoa: behin-betikoa (definitivo)

EGUNAK ere hainbat aldaketa izango ditu ohizko sailetan. **Nabarmenetako** bat, agian, azkenengo orrialdekoa izango da. Orain arte eguraldiaren berri ematen zen orrialde horretan, kolorezko komiki bat argitaratuko da hemendik aurrera.

**“ZABALIK”, “NAFARROA GAUR”, “EL
CORREO ESCOLAR/ASTEROKOA”,
PLANTEAMENDU EZBERDINA**

ZABALIK, NAFARROA GAUR eta EL CORREO ESCOLAR/ASTEROKO Areen egoera guztiz bestelakoa da. Hauek ez dute inolako diru-laguntzarik jasotzen. Diario Vasco, Navarra Hoy eta El Correo Español egunkariak argitaratzen dituzten gehigarriak dira. Hauxe argitu zigun Felix Ibargutxi, ZABALIK-eko arduradunak: “Diario Vasco-ren planteamendua egunero-egunero gehigarri ezberdin bat kaleratzea da, eta hortxe kokatu behar da ZABALIK. Askotan hitz egiten da euskal prentsaren gehitzeari buruz eta abar, baina ezin da hau EGUNA edo HEMEN batekin **alderatu**. Gehigarri bezala definitzen da eta bere eremu txiki horretan zerbait izan nahi du, baina besterik ez. **Dagoen-dagoenean** jarraituko du ZABALIK-ek, orrialde-kopuru berarekin eta astean behingo gehigarri gisa”.

NAFARROA GAUR, bestalde, Aingeru Epalzaren eskuetan dago. Ez zen lan **makala** izan hau lortzea Nafarroan. Ha-

maika arazo gainditu ondoren, aurtengo otsailaren 10ean atera zen lehendabizikoz kalera. “Joan den urtearen hasieran egin nion proposamena lehenengo aldiz zuzendariari eta ezezkoa jaso nuen orduan. Gero ZABALIK eta beste guztiak atera zirenean; berriz insistitu nuen, baina une hartan zuzendaria aldatzekotan zebiltzan eta ez zen nonbait horrelako komeriatari sartzeko garairik egokiena. Azkenean otsailean atera zen”.

Azkenik, EL CORREO ESCOLAR/ ASTEROKOA dugu. Beste guztietatik bereiztea komeni da, gure ustez, gehigarri hau zuzen-zuzenean, irakaskuntza mundura begira kaleratzen bait da. Oraingo martxari jarraituko dio honek ere, Karlos Perez koordinatzaileak azaldu digunez.

SALMENTARI BURUZKO DATURIK EZ

Garbi dago, bestalde, kompetentzia **zorrotza** dagoela euskal prentsaren apustu honetan diharduten jokalarien artean. Inork ez du ez tirada ez salmentari buruzko zifrarik eman nahi. Euskal Estatistika Erakundeak 1986.eko urtekarian honako datu hauek ematen zituen "eguneroko prentsaren batzabesteko **hedapenari**" buruz, (datuak 1985ekoak dira):

- Diario Vasco: 83.280
- El Correo Español: 130.176
- Deia: 57.806
- Egin: 50.104

Ez da ematen Nafarroako egunkariei buruzko daturik.

Euskal egunkari guztiek beren salmenten zifrak garbi ematen ez dituzten bitartean, ez dago jakiterik noraino hedatu den euskal prentsa berri hau. Lortu al du euskal prentsa idatziak ohizko euskal irakurlegoaren multzo horretatik ateratzea? Arduradunen artean denetariko eritziak aurkitu ditugu. Aingeru Epalza eta Felix Ibargutxiren hitzetan, “nahikoa espezializatua da ZABALIK nahiz NAFA-RROA GAUR-eko irakurlea”. “Nik ez dut uste ZABALIK Diario Vasco-ko irakurle arruntak irakurtzen duenik, —dio Felixek—,

Euskararen inguruan mugitzen den jendeak irakurtzen du batipat. Nik hori badakit eta asumitu egiten dut. Bestelako produktuak. HEMEN eta EGUNA-k alegia, benetako merkatuan **ezartzea** lortuko badute, hori hautsi egin beharko dute. Eta nere duda da ea hori hautsi duten ala ez. ez bait dut inongo zifrarik”.

Amatiñok, bestalde, EGUNA orain arte euskarazko irakurleago izan ez den jendearengana iritsi dela dio. "Hori zen gure helburuetako bat eta lortu dugu, neurri batean behintzat, ohizko zirkuloe-tatik ateratzea alegia. EGUNA ia oso-
osorik kioskoetan saltzen da eta ez, orain arteko euskal aldizkari gehienak bezala, harpidetza bidez. Irakurleak astero-aste-ro kioskora joan eta hirurogei pezeta ordaindu behar ditu. Eta hori egiten badu, irakurri nahi duelako da noski. Ez harpi-dedun egin militantismoz edo, gero agian zabaldu ere ez egiteko. Beste gau-za bat ere badago. Ohizko euskal irakur-
leago gipuzkoarrek osatzen zuten. EGU-NA, ordea, Bizkaian saltzen da batez ere. Horretarako arrazoi asko egon daiteke: batetik, Bilbon egina da, bestetik, arrazoi demografikoak, noski, eta hori normal-tasunaren seinale da. Agian beste fakto-re batzuek ere kontutan hartu beharko li-rateke, baina datuak hor daude".

Joxean Agirrek, berriz, EGUNA eta HEMEN irakurle ezberdinaren bila dabil-tzala dio. "Nire ustez EGUNA pedagogi-koagoa da, prentsa normalizatutik urru-tiago dago nolabait. Agian guk ere hori egin beharko genuke; ondo etorriko li-tzaiguke salmenta aldetik, baina ez da hori nahi duguna. Hizkuntza informatibo normalizatua egin nahi badugu, ez dugu uste bidea hori denik. Gure irakurlegoa euskaraz irakurtzeko ohitura duen jen-deak osatzen du, nire ustez. Egindako inkesta batetan, irakurlegoaren %40tik gora zen unibertsitate mailako ikasketak zituena".●



Eguraldiaren ordezt, kolorezko komikia laster EGUNAn.

NABARMEN.—Notorio, patente.
ALDERATU.—Parekatu. Comparar.
DAGOEN-DAGOENEA.—Dagoen moduan.

MAKAL.—Txikia, eskasa.
ZORROTZ.—Aqudo.

HEDAPEN.—Zabalpena. Difusión.
EZARTZE.—Implantación.

PARISKO TXAKURREN KANPOSANTUA UDALAREN BABESPEAN



J.M. ZABALA

③ Asnieres-en dago Parisko txakurren kanposantu famatua. Mila eta zazpirehun txakur daude bertan hilobiratuta, eta badira tartean katuak, untxiak eta zaldi bat ere. Horrek **zur eta lur** uzten bagaitu ere, hobe denak toki batean biltzea edozein bazterretan lurperatzea baino. Behin baino gehiagotan kutsatu izan dira urak animaliak behar ez den lekuan lurperatzeagatik.

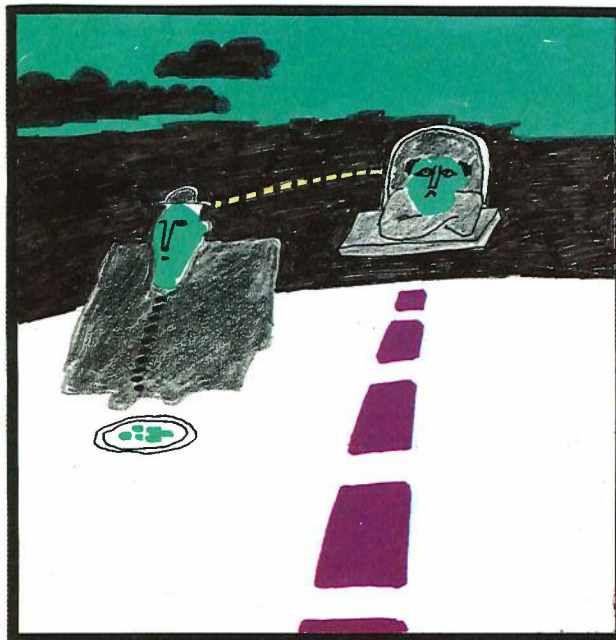
Aipatutako hilerriaren jabea, ordea, bere hura ixteko **irrikitzen** omen dago. Baina hona hemen harri-garriena: Parisko udalak ez dio horretarako baimenik eman nahi. Izan ere, kanposantua 1899.ean sortutakoa denez, historiari zor zaio hilerri hori babestea. Badakizue, hortaz, Parisera zoaztenean, baduzue ikusi beharreko beste monumentu bat. ●

ERLIJIO-ZERGA DATORREN URTETIK AUERRERA

② Estatu espainolean datorren urteko Hazienda-Deklarazioan atal berri bat bete beharko da. Deklarazio-egileak bere zergen % 0,5329a Eliza Katolikuari eman nahi dion ala ez adierazi beharko du. Bestela, zergen portzentai hori heziketa, kultura eta laguntz zerbitzuetan erabiliko omen da.

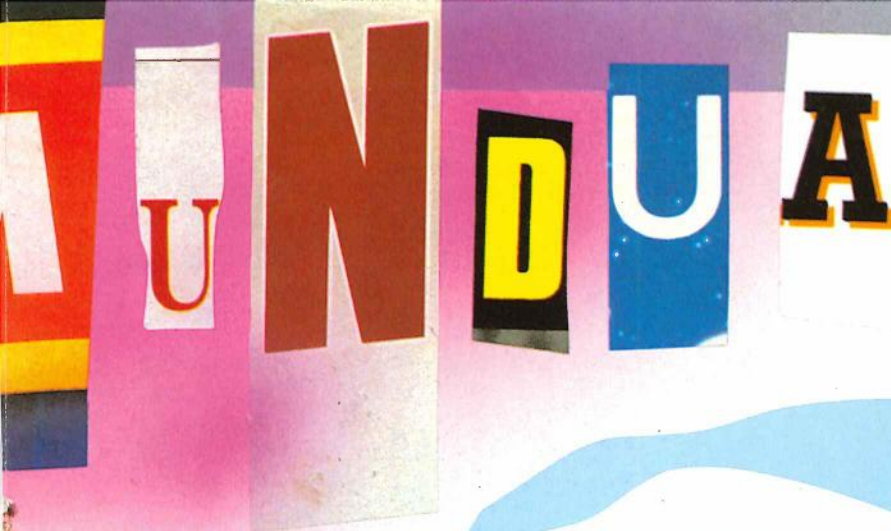
Neurri hau 1979.ean Elizak eta estatuak sinatutako hitzarmenetan **aipatzen** zen. Baina, halere, **ustekabe**an harrapatu ditu apezpikuak. Beranduago **gauzatuko** zela uste zuten.

Dena dela, txarrean ere, 1991.era arte ziurtatua dute orain arte eman zaien dirulaguntza, 13.354 milioi pezetakoa hain zuzen ere. ●



AIPATU.—Mencionar.
USTEKABEAN.—Inesperadamente.
GAUZATU.—Llevar a cabo.

ZUR ETA LUR UTZI.—Harritu.
IRRIKITU.—Anhelar.

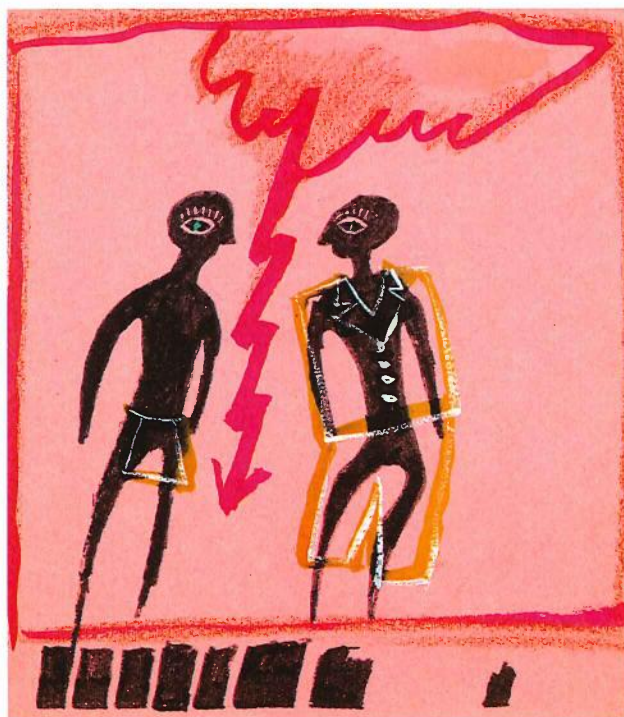
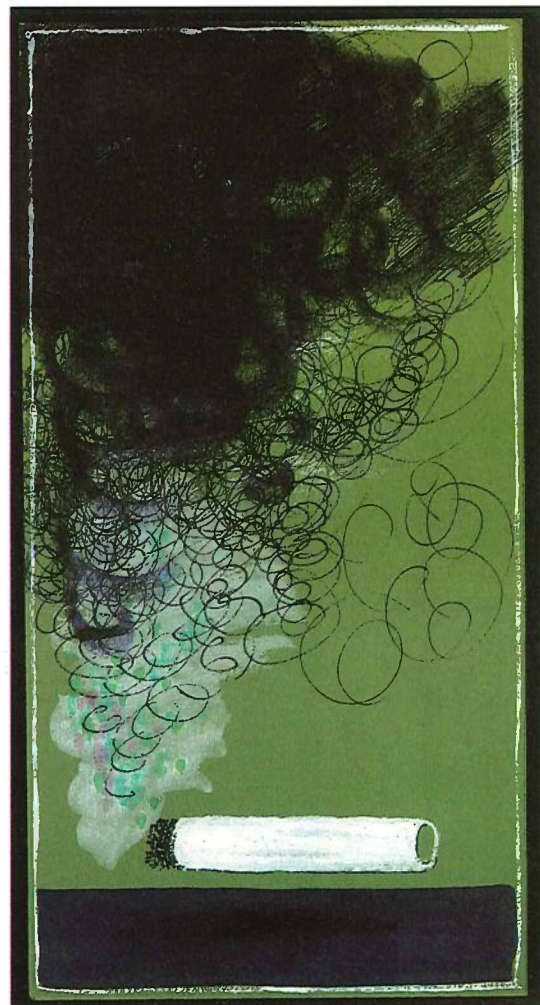


ZIGARRO "GARBIAK" KALERATUKO OMEN DIRA DATORREN URTEAN

③ Estatu Batuetako tabako-konpainia bat datorren urtean zigarro "garbi"ak **kaleratze-ko** asmotan dabil. Zigarro horietan ez da tabakorik erreko. Hala ere, ohizko zigarroen zaporea izango omen dute. Halakorik!

Zigarroaren muturrean ikatz zati bat erreko da eta han sortutako keak beste muturreko tabako-estraktoa zeharkatuko du, tabakoaren zaporea hartuz.

Osasungarriagoa izango da seguruenik, baina ezertarako balioko al du? Aspaldi asmatu zen alkoholik gabeko ardoa, baina ez aitatu horrelakorik ardozaleei. ●



HOMOSEXUALITATEA ZIGORTUA DAGO 38 ESTATUTAN

③ Homosexualitatea zigortua dago oraindik munduko 38 estatutan. Kolore guztietakoak daude tartean, ezkerrekoak zein eskuinekoak, hala nola, Chile, Hegoafrika, Cuba eta Sobietar Batasuna. EEEkorik ere bada oraindik, Irlanda hain zuzen.

Beste 30 estatutan, berriz, legeen **oneritza** badute iadanik, Frantzia, Italia, Japon, Turkia eta abarretan. Hona datu harrigarri bat, mexikarren matxista-fama **hankaz gora botako** duena: **legeztatua** dago homosexualitatea.

Beste herrialde batzuk, azkenik, erdibidean gelditu dira, ez zigortu ezta legeztatu ere. Ihesaren politika, beraz. Talde honetan daude EEEko gehienak, Estatu espainola barne. ●

KALERATU.—Lanzar a la calle, fabricar.

ONERITZI.—Aprobar.
HANKAZ GORA BOTA.—Mandar al carajo.
LEGEZTATU.—Legalizar.



Artelekuko ehundegia.

EHUNDEGI.—Telar.

-GIROAN LANTZEN

③ Gipuzkoako Foru Aldundiak, Donostiako Loiola auzoan fabrika zahar bat zuen, ezertarako erabiltzen ez zuena. 1985eko martxoaren 11n dekretu baten bidez, Kultura Departamentuak **bereganatu** zuen Arte Plastikoaren arloan dihardutenei beren lanerako errezitasunak emateko asmoz. Horrela sortu zen Arteleku, Donostiako eta inguruko artista plastikoei sormen-giroan lan egiteko aukera emanez.



Xerigrafi tailerra, tailer iraunkorra beste batzurekin batera.

ZER DEN ARTELEKU

“Artelekuk ez du eskola filosofiarik, artistek beren lanak egiteko plataforma da”. Honela definitu zuen Foru Aldundiko Kultura Departamentuko arduradunetako batek Artelekuren filosofia. Filosofia hau gauzatzeko, Artelekuk tailerrak antolatzen ditu, hiru helburu nagusi betetz:

- artista guztien formaziorako ikastaldiak eman
- zenbait lan artistarekin erdibana argitaratu
- obra bereziak egiteko, artistei, tokia utzi edo errentan eman.

Lehenengo helburuari dagokionean, nahiz eta Artelekun Arte Ederretako ikasketak amaitutako artista askok lan egin, oso leku egokia da hura, batez ere, **bere kasa** ikasi duten artistentzat. Hemen, eta ematen diren ikastaldiei esker, oso eza-gunak diren artisten obrak eta arte-korronterik inportanteenak ezagutzeko parada izango dute artista hasiberriek.

Gerora begira, Artelekuren arduradunek inimizio-ikastaldiak emateko asmoa dute. Izan ere, xerigrafi eta litografi ikastaldiak hutsetik hasi behar izan zituzten. Baina, normalean, Artelekuko ikastaldiren batean parte hartu nahi duenak badu

**GERORA BEGIRA,
ARTELEKUREN
ARDURADUNEK
INIZIAZIO-
IKASTALDIK
ANTOLATZEKO
ASMOA DUTE.**

eskarmentu piska bat artearen munduan. Izan ere, ikastaldietarako deialdia egiten denean, ikastaldian parte hartu nahi duenak, eskariarekin batera, “curriculum”a eta bere artelanen argazkiak bidaltzen ditu. Orduan, ikaslegaiarekin elkarriketa bat izan ondoren, eta bere lanen kalitate maila kontutan harturik, ikastaldia emango duen irakasleak, berak aukeratzen ditu ikasleak.

Bigarren helburua gauzatzeko, Artelekuk, bertan lan egiten duten artistei, beren obra Artelekurekin batera koeditatzeko parada ematen die. Hau litografi lanekin gertatzen da batipat. Horretara-

ko, artistak litografi kopuru jakin bat egiten du eta litografia guztiak firmatu ondoren, Arteleku erdiarekin geratzen da eta artista beste erdiarekin. Artelekuk, artxiboan gorde, edo museotara bidali edo zenbait artisten lanekin liburu bat argitaratu edo egokitzen jotzen duena egiten du ... Litografiaren prezioa 15.000 pezeta inguru izaten da.

Lehen esan bezala, Artelekuk beste hirugarren zerbitzu bat ere eskaintzen die arte plastikoaren arloan lan egiten duten artistei; obra bereziak egiteko tokia utzi edo alokatu, alegia. Artista gehienek estudioak ez dira oso haundiak izaten eta, oso obra haundiren bat egin behar dutenean, tokiarekin larri ibiltzen dira. Gipuzkoan, arazo hau konpontzeko, Kultura Departamentuan eskaria bete besterik ez dago.

TAILERRAK

Tailer batzuk, litografi eta xerigrafi tailerrak, esate baterako, **iraunkorrak** dira; beste batzuk ez, ordea. Iraunkorrak ez badira, ikastaldia **amaitu ahal**a desegiten dira tailerrak. Ikastaldi hauek profesional baten esku egoten dira, baina ikasleak dira askotan, tailerrari izaera ►

BEREGANATU.—Hacer suyo, apropiarse.

BERE KASA.—Bere gisa. Por su cuenta.
IRAUNKOR.—Permanente.

AMAITU AHALA.—Según se termina.

NOIZBEHINKA,
ARTISTA
KONTSAGRATUEKIN
TOPAKETAK
ANTOLATZEN DIRA.

ZAHARBERRITZEKO
TAILERREAN
GIPUZKOAKO
ONDARE ARTISTIKOA
ZAHARBERRITZEN
DA.

behin-behinekoa ala iraunkorra ematen diotenak. Esate baterako, eskultura testileko tailerrean ikastaldi bat antolatu zen eta partaideek iraunkor bihurtu nahi izan dute. Hori dela eta, kuota bat pagatzen hasi dira.

Ikasturte honetan **zaharberritzeko** tailerra jarri da martxan. Tailer honetan Gipuzkoako Foru Aldundiak bekatutako artistek egingo dute lan. Hauetako batzuk, eta beka horiei esker, Italian izan dira beren ikasketak burutzen. Tailer honen eginkizuna Gipuzkoako **ondare** artistikoa zaharberritzea izango da.

Tailerrak direla eta, ikasturte honetan beste bi berrikuntza daude, egur eta harri-eskultura tailerrak. Tailer hauetan ikastaldiak antolatuko dira.

IDEIA BERRIETARA ZABALIK

Artearekin zerikusia duten inizatiba guztiak bezala, Arteleku dinamikoa da eta ideia berrietara zabalik dago. Horretarako, lehen esan bezala, urtero tailer berriak antolatzen dira edo antolatutako tailerrak iraunkor bihurtzen dira, partaideen lanari esker. Bestalde batetik, noiz-behinka artista kontsagratuak ekarri eta topaketak antolatu nahi dituzte Arteleku-koek, artista gazteentzako, batez ere



Zaharberritzeko tailerra ikasturte honetan jarri da martxan.



Litografi tailerra.

bere kasa ikasi dutenentzako oso aberasgarri izango delakoan.

Sistema honek ez du esan nahi Gipuzkoako Foru Aldundiak bekak eta subentzioak alde batera uzten dituenik. Dudarik gabe, Artelekuk hutsune bat betetzen du, baina ez artearen **alorreko** premia guztiak. Euskal Herriko artistak askotan kexatu ohi dira erakundeak arteaz ez direlako arduratzen, eta egiten den gauza bakarra artista kontsagratuei aitormen ematea dela diote. Eta ez beti.

Artelekuk, joera hori apurtu nahi du eta eskaintzen dituen zerbitzu eta laguntzak artista hasiberriei zuzentzen dizkie.

Gainera, artista gazteek elkarrekin lan egitea aberasgarria da artistarentzat berarentzat ere, honen eskarmentua Arte Plastikoei dagokionean **areagotu** egiten bait du.

Lehen esan bezala, Artelekuk, urteak joan ahala, ikastaldi eta tailerrak ugartzeko asmoa du. **Artearen mesedetan** izan dadila. ●

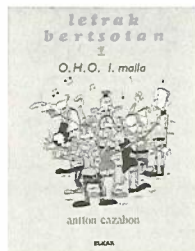
BEHIN-BEHINEKO.—Provisional. Antonimoa: behin-betikoa (definitivo).

ZAHARBERRITU.—Restaurar.
ONDARE.—Patrimonio.

ALOR.—Campo.
ARTEAREN MESEDETAN.—Para bien del arte.

LETRAK BERTSOTAN. 1, 2 eta 3

A. Cazabon. Elkar. Donostia, 1987



② OHOKo lehen mailarako materiala dugu hau. Haurrek hizkiak ezagutzen ikasteko. Horretarako, "Hasi-Masiak" metodoaren bidetik jo du egileak. Baina aldaketa **nabarmen** batekin: hizkia hitzean eta hitza ipuinean sartu beharrean, bertsoan sartzen du. Era honetan doinua, eritmoa eta bertsoak berez duen grazia aprobetxatzen dira. Eta haurrek erraz ikasiko dituzte buruz ere.

Hiru bertso eta doinu bat datoz hizki bakoitzeko. Doinuak oso ezagunak denak. Bestalde, liburuak marrazkiak margotu beharko ditu haurrak, ariketa osagarri gisa. Material hau Oiarzungo ikastolan erabili zen joan den ikasturtean, eta ondorio onekin, egileak dioenez. ●

GELSOMINO GEZURTIEK HERRIAN

G. Rodari. Elkar. Donostia, 1987.



② Protagonistak, Gelsominok, ahots izugarria du: kristalak, arbela, ... zer ez du hausten ahots horrek. Gezurtien herrira iritsiko da eta han Herrenko katuarekin egingo du topo. Okerrak zuzentzen saiatuko dira bi lagunak. Jaimekote pirata gaiztoa, Bananito margolaria, Benbenuti Betizuti eta gisa horretako xelebreak agertuko dira istorioan zehar.

"Gramaticá de la fantasía"-n ezagun egin zituen moduak eta teknikak erabiltzen ditu liburu honetan. Itzul sail honetan azaldu dira Rodarien beste ipuin liburu batzuk ere: "Jolas egiteko ipuinak", "Telefonozko ipuinak" eta "Eskale txikiak". ●

EUSKAL HIZKUNTZA ETA LITERATURA II.

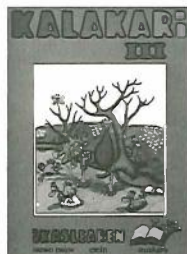
Joseba Butron eta beste. Erein. Donostia, 1987.



② BBBko 2. mailarako da testuliburu hau, "Euskal hizkuntza eta literatura I" en jarraiera. Liburu honek, 1. mailarakoak bezala, lau atal nagusi ditu: Edukin gramatikak, Teknikak lantzen, Literatura berria, eta Ariketa osagarriak. Edukin gramatikalen atalean, lehen mailakoari jarraituz, deklinabidea, aditza eta perpaus txertatuak lantzen dira, sakonago oraingo honetan. "Teknika lantzen" atalean ere aurrekoan ikasitako zenbait gai eta beste berri batzuk lantzen dira; oinarritzko teknikak **finkatu** nahi dira batez ere. Azkenik, "Literatura" atalean, lehen mailan ahozko literatura ikasi eta ulertu ondoren, bigarren honetan literatura berria (azken bolada honetakoa) aztertzen da. ●

KALAKARI 3.

A. Santa Maria-Amurrio eta beste. Erein. Donostia, 1987.



② Kalakari 3, OHOKo 5. mailarako euskara testuliburuak, kalean da. Liburu honekin eta lehenago argitaratu ziren beste biekkin Erdiko Zikloko hiru urteak betetzen dira. Kalakari 3 honek ere testu mota asko lantzen ditu, euskara modu erraz eta arin batean ikasi eta lantzeko. Zenbait berrikuntza sartu dira, atalak ondo bereizteko: gai bakoitzak (irakurgaiak, informatzen ikasten, irratsaioak, etab...) bere kolorea du. Guzti honen bidez hizkuntza idatzia eta ahozkoa landu eta aberastu nahi da. Era berean, logika, **oharmena** eta hizkuntzari buruzko gogoetak egitera bultzatu nahi da. ●

PERURENA

Iñaki Perurena. Baroja. Donostia, 1987



③ Bere bizia kontatzen du Iñaki Perurenak liburu honetan. Hizketan ezagutzen genuen Iñakiren euskara erraz era txukuna. Idatziz ere ederki moldatzen dela erakutsi du orain. Aitonaren ondoan harri jasotzeko eta bertsotarako zaletasuna nola sortu zitzaizkion; aitaren **ezkutuan** nolako komeriak izan zituen harri jasotzen hasi zenean, eta beste hainbat gorabehera kontatzen ditu Perurenak. Horrez gainera, bizitzaz egiten dituen pentsamenduak, gogoetak, ... **Bere baitatik**, egia sinple bezain garbiak botatzen ditu. Zer dela eta gizonak harriarekin bere burua neurtu; indar-lanak gizonaren izatea nola osa dezakeen; honelako eta beste-lako gaiak erabiltzen dira liburuan. ●

BI ANTZERKI LABUR

Anton Chejov. Baroja. Donostia, 1987.



② Munduko literaturen berri ematen segitzen du Baroja argitaletxeak. Egile ezagunen obra laburrak ematen ditu euskaraturik. Oraingo honetan, Chejoven lan bi plazaratu ditu. Begoña Lasa izan da euskaratzeaz arduratu dena. Chejov ipuingile gisa izan da aipatua batez ere. Baina antzerkigile bezala ere obra askotxo idatzi zituen. Hauetako bi, ekitaldi bakarrekoak, ematen dira hemen: "Ezkontzarako baimena" eta "Basa piztia". Biak ere antzekoak dira: egoera arrunt samarretan oinarrituz, pertsonaia farregarriak azaltzen zaizkigu, gauza bat esan eta azkenean beste egiten dutenak. Guztiaren gainetik, Chejoven nahi ironikoa gertatzen da garbi, bere garaiko ohiturak eta jokaerak karikaturizatuz. ●

NABARMEN. -Notorio, patente.
FINKATU. -Asegurar, afirmar.

OHARMEN. -Ohar(tu) + men. Ohartzeko ahalmena. Percepción.

EZKUTUAN. -A escondidas.
BERE BAITATIK. -Bere barrutik, bere golko-tik.

• Jaurlaritzaren eta UZEIren arteko hitzarmena dela eta

TEKNOLOGIA BERRIAK EUSK

☺ Joan den irailaren 16an izenpetu dute hitzarmena Jaurlaritzak eta UZEI erakundeak. Honen arabera, datozen bost urteotan zenbait lan hartuko ditu erakunde honek bere gain, eta **trukean** dirulaguntza jasoko du urtero. Egungo euskararen bilketa-lan sistematikoa da eginkizun nagusienetako bat; bestea, hamar urtetako lanaren ebaluapena izango da. Tartean dago, halaber, EUSKALTERM izenez ezagutzen den datu bankua ere: terminologi bankurik zabalena estatu osoan, jendeari irekia dagoena.



LUIS CIARRUSTA

Irailaren 16an izenpetu zuten akordio berria UZEI-k eta Eusko Jaurlaritzak

Joan den ekainean dekretu bat eman zuen Eusko Jaurlaritzak. Lehendakari-tzak, Hizkuntza Sailak eta Kultura Sailak izenpetzen zuten. Dekretu honen bidez, hizkuntz plangintzaren alorrean lan egin duten erakundeak **babespeko** elkarte bihurtuko dira, hala eskatuz gero. Izan ere, jakina da azken urteotan badi-rela zenbait erakunde euskalgintzan, administrazioarekiko lege-akordiorik gabe lanean ari dinenak.

Dekretua indarrean jarri bezain laster, UZEIk babespeko elkartetzat hartua izateko eskaera egin du. Egia esan, Administrazioaren eta UZEIren arteko elkar-riketa aspalditik dator. Elkarren arteko

harremanak sendotzeko bide egokien bila ibili dira, eta azkenean formula hau lortu da.

Dekretu hau markotzat hartuta, joan den irailaren 16an hitzarmen bat izenpetu dute Jaurlaritzak eta UZEIk. Hitzarmen honen arabera, erakunde hau bost urte-tarako bihurtuko da babespeko elkarte. Epe honetan zehar zenbait lan egin beharko ditu eta, trukean, dirutza bat jasoko du. Dagoeneko finkatuta daude eginkizunen lerro nagusiak, baina urtez urte zehaztuko dira lanak, dirua ere urte-ka emango bait da. Aurten 30 milioi jasoko ditu UZEIk; bere presupostuaren ia erdia beteko du horrela.

INFORMATIKA ETA ADIMEN ARTIFIZIALAREN BIDETIK

Bi dira UZEIk bere gain hartzen dituen eginkizun nagusiak. Batetik, Euskaltzaindiak badu bere Hiztegi-gintza Batzordean **azpibatzerde** bat: EERBS, egungo euskararen bilketa-lan sistematikoa egiteko ardura duena. Euskaltzaindiak ez dauka **bere bitarteko hutsez** lan honi ekiterik. Beraz, Jaurlaritzak jarriko du dirua. UZEIri lan egitasmo bat aurkeztea dagokio, eta ontzat ematen bada **burutu** ere burutu beharko du.

Bost urtetako eginkizuna izango da. Epe horretan, euskarak mende honetan zehar eta lexikogintzan egin duen bidea deskribatu eta aztertu behar da. Mende honetako obra guztiak inbentariatu, obra bakoitza zehatz-mehatz aztertu eta hori dena informatizatu. Ez da lan makala.

Behar bezala egitekotan, sistema aurerratuena erabili nahi dira. Esate baterako irakurketa optikoa egingo duen scanner-az baliatu. Horrek adimen artifizialaren alorrean sartzea dakar. Konplexutasun handiko zereginak, programaketak egokituz eta abar.

Hitzarmenaren ondorioz egin beharko den beste lan nagusi bat zera da: UZEIk hamar urteotan egindako terminologi lanaren ebaluaketa. Prozesu horrek barne koherentziarik baduen eta gizarte mailan nolako **onarpena** izan duen ikusi nahi da, besteak beste. Era berean, nazioarteko lanekin homologagarritasuna lortu nahi da.

EUSKALTERM, ESTATUKO DATU BANKURIK HANDIENA

Beste arduren artean, EUSKALTERM datu-bankuaren hedapena aipatzen da hitzarmenean. UZEIren hamar urte hauetako lanaren **gailurra** dela esan daiteke. Hor biltzen da terminologi

TRUKEAN.—Ordainetan. A cambio.
BABESPEKO ELKARTE.—Asociación protegida.

AZPIBATZERDE.—Subcomisión.
BERE BITARTEKO HUTSEZ.—Bere bitartekoekin bakarrik. Con sus medios únicamente.

BURUTU.—Realizar.
ONARPEN.—Aceptación.
GAILUR.—Cima.

KALGINTZAREN ZERBITZUAN

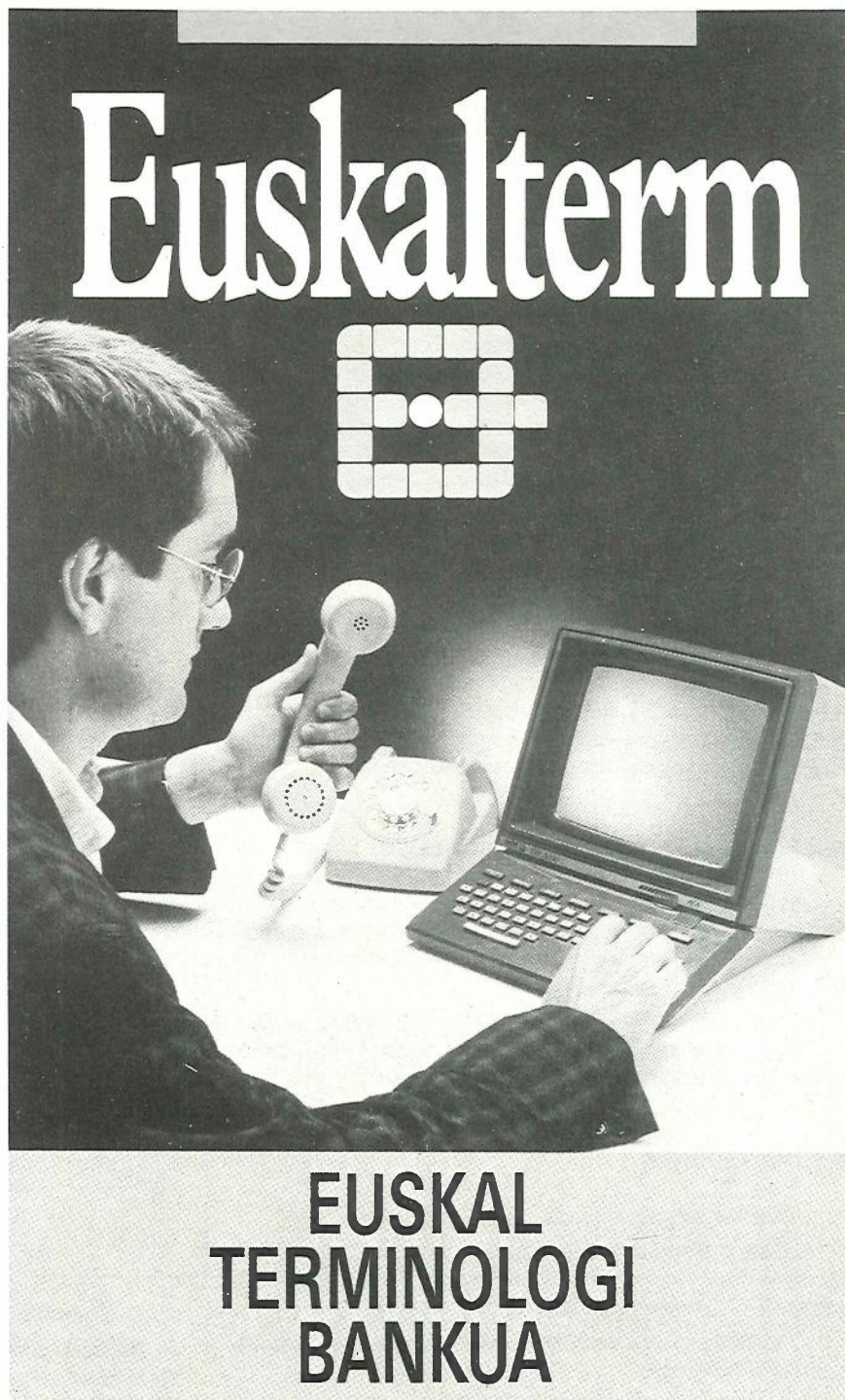
produkzio guztia, informatizaturik. Orain, produkzio hau kaleratu egingo da.

Azken urteotako lana da hau ere. Lankide Aurrezkia EUSKOTEX sistema ari zen garatzen, bere bezeroei zenbait zerbitzu eskaintzeko telematika eta informatikaren munduan. Eta zera bururatu zaie, UZEIren datu-bankua ere beste zerbitzu bat izan daitekeela. Honela, bi erakundeak akordio batera iritsi ondoren, EUSKALTERM sortu da. UZEIk jarritako informazioa bere ordenadorean sartu du Lankide Aurrezkiak. Bezeroak aski du honen telefono zenbakira deitzea, informazio hori eskuratzeko.

Ehun mila kontzeptutik gora biltzen ditu EUSKALTERMek. Lau hizkuntzak batuz —euskara, ingelesa, frantsesa, gaztelania—, bostehun mila sarrera inguru. Estatuko datu bankurik handiena izateaz gainera, publikoari irekita dagoen bakarra da.

Gizarte sail askok izango du zerbitzu honetaz baliatzeko modua. Administrazioak bere maila guztietan: Jaurlaritza, diputazioak, udalak; itzulpenaren munduak, **premiak** gehitu ahala informazio iturri gehiagoren beharrez; unibertsitateak eta, oro har, irakaskuntzak; komunikabideek...

Partikularrek ere izango dute aukera. Aski da etxean miniordenadore bat edukitzea eta UZEIrenkin kontratu bat izenpetzea. Klabe bat emango zaio bezeroari, eta behin miniordenadorea telefonoari konektatu ondoren, aski izango du Lankide Aurrezkiaren telefono zenbaki bat markatzea. Oraingoz ez dirudi zerbitzua merke-merkea izango denik: batetik, kuota bat ordaindu behar da, bi mila pezeta hilean; bestetik, telefono hariz baliatzeak Telefonikaren fakturak haztea esan nahi du. Dena den, Frantzia eta beste lekuetan bezala, denborekin telefono-tasa merkeagoak jarriko zaizkie, dirudienez, erabiltzaileei. ●



Euskalterm

EUSKAL
TERMINOLOGI
BANKUA

Ehun mila kontzeptutik gora biltzen ditu EUSKALTERMek.

PREMIA.—Beharra.

BIORRITM

⊕ Naturan gauza bakoitzak bere eritmoa dauka: urtaroak, **marien** etengabeko mugimenduak etabar. Gure gaitasun fisioko, emozional eta intelektualek ere bai.

Jakin ezazu zeintzu izango diren zure egun on eta txarrak, egunari **etekin** gehiago ateratzeko.

Jaiotza hartzen da abiapuntutzat eta hiru ziklo daude: fisiokoa, emozionala eta intelektuala. Ziklo fisikoak 23 egun ditu, eta zure **bizitasun**, kemen eta sendotasunean du bere eragina. Ziklo emozionalak, berriz, 28 egun irauten du, eta sentimenduak, umorea, nerbioak, intuizioa eta sormena daude bere eraginpean. Ziklo intelektuala 33 egunekoa da, eta horren menpe daude lojika, arrazoia, **zorrozatasuna** eta **adimen-bizkortasuna**.

Ziklo bakoitzak bi fase ditu, bata positiboa eta bestea negatiboa. Positiboan, indarra gainezka, bizkortasun haundiz eta forma onean egoten zara. Negatiboan, berriz, indarbertitzen ari zara; hauxe duzu, beraz, atsedena hartzeko momentu egokia. Fase positibotik negatibora edo alderantziz pasatzen den eguna larria izaten da eta **aldakortasuna** izango da egun honen ezaugarria. Egun hori ziklo bakoitzeko lehenengo eguna eta zikloaren erdi-erdikoa izaten dira. Kontuz egun horietan;

NOLA KALKULATU ZEIN FASETAN ZAUDEN

Jaiotza denez abiapuntua, zenbat egun bizi dituzun kalkulatu beharko duzu. Gero, 23, 28 eta 33 artean zatikatu. Eta zatiketaren hondarrak emango dizu zein posizioan dagoen ziklo bakoitza.

Adibidea: Elena Madariaga 1959.eko apirilaren 11n jaio zen. Guk zera jakin nahi dugu: zeintzu izango diren bere biorritmoak 1987.eko apirilaren 1ean, esate baterako.

BIZITAKO EGUNAK

1. Zenbat egun bizi dituzu zeure jaiotzaren urtean?

Adibidea: Elena apirilaren 11n jaio zen. Urtarrilaren 1etik apirilaren 11ra 101 egun daude. Beraz, 1959.ean Elenak $365 \text{ egun} - 101 = 264$ egun bizitu ditu bere jaiotza urtean.

2. Kalkula ezazu, ondoren, 1987an, gaur arte zenbat egun bizitu dituzun.

Adibidea: urtarrilaren 1etik apirilaren 1 era 91 egun pasa dira. (Egunak kalkulatzeko erabil ezazu beheko taula).

EGUNAK KALKULATZEKO TAULA

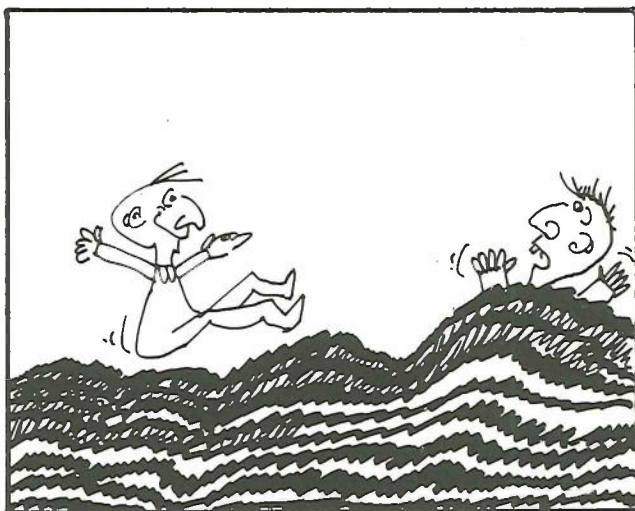
Er.	Urt.	Ots.	Mar.	Api.	Mai.	Eka.	Uzt.	Abu.	Ira.	Urri.	Azo.	Abe.
1	1	32	60	91	121	152	182	213	244	274	305	335
2	2	33	61	92	122	153	183	214	245	275	306	336
3	3	34	62	93	123	154	184	215	246	276	307	337
4	4	35	63	94	124	155	185	216	247	277	308	338
5	5	36	64	95	125	156	186	217	248	278	309	339
6	6	37	65	96	126	157	187	218	249	279	310	340
7	7	38	66	97	127	158	188	219	250	280	311	341
8	8	39	67	98	128	159	189	220	251	281	312	342
9	9	40	68	99	129	160	190	221	252	282	313	343
10	10	41	69	100	130	161	191	222	253	283	314	344
11	11	42	70	101	131	162	192	223	254	284	315	345
12	12	43	71	102	132	163	193	224	255	285	316	346
13	13	44	72	103	133	164	194	225	256	286	317	347
14	14	45	73	104	134	165	195	226	257	287	318	348
15	15	46	74	105	135	166	196	227	258	288	319	349
16	16	47	75	106	136	167	197	228	259	289	320	350
17	17	48	76	107	137	168	198	229	260	290	321	351
18	18	49	77	108	138	169	199	230	261	291	322	352
19	19	50	78	109	139	170	200	231	262	292	323	353
20	20	51	79	110	140	171	201	232	263	293	324	354
21	21	52	80	111	141	172	202	233	264	294	325	355
22	22	53	81	112	142	173	203	234	265	295	326	356
23	23	54	82	113	143	174	204	235	266	296	327	357
24	24	55	83	114	144	175	205	236	267	297	328	358
25	25	56	84	115	145	176	206	237	268	298	329	359
26	26	57	85	116	146	177	207	238	269	299	330	360
27	27	58	86	117	147	178	208	239	270	300	331	361
28	28	59	87	118	148	179	209	240	271	301	332	362
29	29		88	119	149	180	210	241	272	302	333	363
30	30		89	120	150	181	211	242	273	303	334	364
31	31		90		151		212	243		304		365

3. Zenbat urte pasa dira zure jaiotzetik gaur arte?

Adibidea: Elena 1959 urtean jaio da. 1960 urtearen hasieratik 1986 urtearen bukaera arte 27 urte oso pasa dira. Hau da, $1986 - 1960 + 27$ urte (urtebete gehitzen da, 1986 eta 1960 urteak osorik bizi izan direlako).

MARIA. - Marea.
ETEKIN. - Probetxu.

BIZITASUN. - Viveza.
ZORROZTASUN. - Agudeza.



4. Zenbat egun daude urtebete oso horietan?

Adibidea: Elenak 27 urtebete bizi ditu, orduan, $27 \times 365 = 9.855$ egun.

5. Zenbat bisist-urte dira? Gehitu egun bat bisist-urte ba-koitzeko.

Adibidea: Elena 1959.eko apirilaren 11an jaio zen, beraz, zazpi egun gehiago.

BISIST-URTEAK					
1880	1904	1924	1944	1964	1984
1884	1908	1928	1948	1968	1988
1888	1912	1932	1952	1972	1992
1892	1916	1936	1956	1976	1996
1896	1920	1940	1960	1980	2000

BIZITAKO EGUNAK GUZTIRA

Zenbat egun bizi izan dituzun jakiteko, egin ezazu batuketa hau $1 + 2 + 4 + 5$.

Adibidea: Elenak bizi izan ditu $264 + 91 + 9.855 + 7 = 10.217$ egun guztira.

ZIKLO FISIKOA

Zure ziklo fisikoa zein egunetan dagoen jakiteko, zati ezazu bizitako egunen kopurua 23 artean. Hondarra da zure ziklo fisikoa non dagoen adierazten duen zenbakia.

Adibidea:

– Bizitako egunak: $23 =$ osorik bizitako ziklo fisikoak; hau da, $10.217 : 23 = 444$ ziklo fisiko.

– Zikloak $\times 23 =$ osorik bizitako zikloak zenbat egun diren hau da; $444 \times 23 = 10.212$ egun.

– Bizitako egunak – ziklo osoak osatzen duten egunak = zure ziklo fisikoa zein egunetan dagoen adierazten duen zenbakia. $10.217 - 10.212 = 5$.

Beraz, 87-4-1ean Elena ziklo fisikoaren bostgarren egunean dago.

ZIKLO EMOZIONALA

Orain egin ezazu gauza bera, baina 28 artean zatikatuz.

Adibidea:

– $10.217 : 28 = 364$ ziklo emozional osoak.

– $364 \times 28 = 10.192$ egun daude osorik bizitako zikloetan.

– $10.217 - 10.192 = 25$ egun.

Beraz, 87-4-1 ean Elena ziklo emozionalaren 25. egunean dago.

ZIKLO INTELEKTUALA

Orain 33 artean zatika ezazu.

Adibidea:

– $10.217 : 33 = 309$ ziklo osoak.

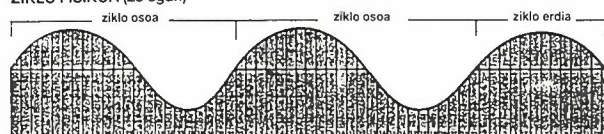
– $309 \times 33 = 10.197$ osoetan dauden egunak.

– $10.217 - 10.197 = 20$ egun.

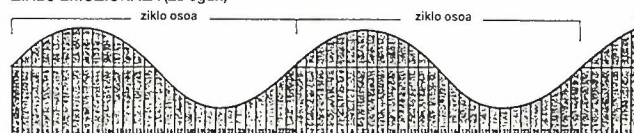
Beraz, eta beheko grafikoetan ikusten duzuenez, Elena, 1987.eko apirilaren 1ean ziklo fisikoaren goiko fasean dago eta emozional eta intelektual zikloetan behekoan.

Eta zu? Zein fasetan zaude?

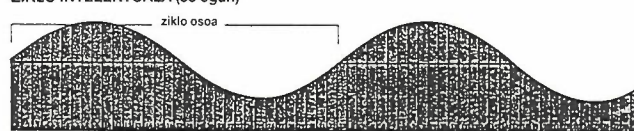
ZIKLO FISIKOA (23 egun)



ZIKLO EMOZIONALA (28 egun)



ZIKLO INTELEKTUALA (33 egun)





LUXIANO TRATANTEA

③ Sospetxak hartuak bagenituen ere, ez genuen uste Luxiano zazpi hilketa egiteko kapaz izan zenik bere bizitzan. Horrek harritu gintuen gehien.

Bada, aurreko orrietan kontatu dudan bezala, Basilio Otaegi izan zen sospetxatzen **estrainekoa**, eta bere heriotze misteriosoak gauzak nahiko argi jarri zituen guztiontzat. Handik aurrera beti **ekiditen** genuen Luxianoren presentzia, eta susto ederrak hartu zituzten ustegabearen berarekin topo egin zutenek. Sospetxak azkar zabaldu ziren Limens guztian eta inor ez zen **gezurtatzen** ausartu. Denek zioten beldurra Luxianori, gainera zahartu zenetik, begirada zorroztu eta aurpegiera **er-negatu** egin bait zitzaion.

Oraindik ere tratante-lanetan jarraitzen zuen, eta ferian, eskura ordaintzen zuen bakarrenetakoa izaten jarraitzen zuen. Baina jendeak ez zion hartu nahi izaten, gero gauean etxera bidean zer gertatuko beldurrez.

German Azpillagak, gure lagun on batek, berebiziko **izualdia** jasan zuen, eta denok aipatu genuenez, txiripaz libratu zen heriotzetik. Debako ferian izan zen. Hiru behi salgai atera zituen German Azpillagak, eta feria guztitik gutxien desio zuena joan zitzaion tratara: Luxiano. German Azpillaga ganaduak saldu beharrean zebilen garai hartan, diru-premiagatik, eta Luxianok diru ona eskainirik, saldu egin zizkion, dirua hurrengo batean kobratuko zuelakoan. Luxianok ezetz, hari eskura ordaintzea gustatzen zitzaiola, eta bertan emango ziola. Germanek ezin izan zion ezetzari eutsi, eta dirua eskuan hartu zion Luxianori. Feria amaitu zenean, iluna **gerturatzen** ari zen, eta Luxianok

bidean irtengo zion beldurragatik, taxi bat hartu zuen Germanek Limensera itzultzeko, guztira hogeiren bat kilometro.

Gertaera horretatik hilabete gutxitara gertatu zen Luxianoren zazpigarren eta azken krimena. Sonatua izan zen, hildakoak zeukan karguagatik; baina gauzak nola diren, berriro ere inork ez genuen Luxianoz sospetxatu. Ez zen erahiltzeko bere estiloa. Denok engainatu gintuen bere azken krimenekoan ere Luxianok.

Limenseko medikua izan zen hildakoa, Ildefonso Gurrutxaga. Limens inguruko **erlaize** batean eroria aurkitu zuten autoa. Bera barruan zegoen. Inork ez zuen istripua izan zen zalantza nimiñoenik ere ukan, eta hiletak ere zorigaitzaren aurrean izaten den nahigabe eta lasaitasun horrekin ospatu ziren. Gero zabaldu zen zurrumurrua, herria etorritako hurrengo medikuak gorputza **lurgaineratu** egin zuelako. Zeren bila ote zebilen medikua hamabost egun lehenago lurperatutako gorpuarekin?

Istripuak gorputz guztia txikiturik utzi zion Ildefonso Gurrutxagari, baina mediku berriak inork ikusten jakin ez zuena aurkitu zuen **hilotzean**: bihotzeraino heltzen zitzaion zauri sakon bat zeukan Ildefonsok, eta zauria autoaren burni lodi eta **amutsak** baino zerbaiz zorrotxagoak egina zen, labana batek, ziur aski.

Aurkikuntza horren ondorio bezala, Ildefonso autoarekin erori aurretik erahila izan zela jakin genuen, eta hiltzaileak gero sartu zuela autoan bultzaka **laborrean** behera botatzeko. Egunduetan Guardia Zibilak Limens eta inguruetan ibili ziren, baina ez zuten ezer aurkitu, ezta pista bat bere ere krimenaren hariak Limenseko biztanleren batengana zuzentzen zituen.

Guk ere ez genuen Luxianorengan pentsatu, ez oraingoan. Zahartua zegoen, eta ez zitzaion auto bati bultzaka hasteko **kemenik** ikusten.

ESTRAINEKO.—Lehenengoa, lehenbizikoa.
EKIDIN.—Saihestu. Evitar.
GEZURTATU.—Desmentir. Antonomoa: egiaztatu.

ERNEGATU.—Renegar.
IZUALDI.—Susto.
GERTURATU.—Hurreratu, hurbildu.
ERLAIZE.—Cornisa.
LURGAINERATU.—Sacar a la superficie.



REN AZKEN KRIMENA

Urte asko igaro ziren lehenengo krimenetatik azken hone-taraino. Ohitu ere egin ginen neurri batean bost edo hamar ur-tez behin krimen bat izaten, baina Ildefonso Gurrutxagarekin amaitu ziren krimenak Limensen, eta orduan hasi ziren ere re-mordimentuaren **bipiak** Luxianoren barnea jaten eta zulatzen, bere bizitzako oreka eta lasaitasun guztia **errauts** bihurturik utzi arte. "Gizon horrek ez dizkik barruak bere onean" esaten zuten Limensen.

Azken azkarra izan zuen Luxianok. Zapata berriak erosi zi-tuen. Estu samar gelditzen zitzaizkion, eta **orpoa** urratu zioten, eta, inongo kuidadorik hartu ez zuenez, zauria sakondu egin zitzaion gangrena sortu arte. Gezurra dirudi, baina gangrena etorri zaitzaion estu antzera zituen zapata berri haietatik. Hortik hil artekoa oso laburra izan zen, eta haizea oso larri hartzen zuen apaizari zazpi krimenak konfesatu zizkion arratsaldean.



Egun bereko gauean hil zen. Badirudi konfesatzeko zai zegoela lasai eta pakean hiltzeko.

Zirrara izugarria sortu zuen aitormenak Limensen, eta beste argi batez ikusi genituen urte haietako gertaera ikaragarri haiek.

Luxiano tratantea hil zenetik ez da krimenik gehiago izan, Jainkoari esker, Limens gure herrian. Orain bizitza oso arrunta da gure herrian, tabernetako **txolarteak** ia erabat desagertu dira, ez dugu jadanik auzoko inor ezagutzen eta emakume eta auto gehiegi ibiltzen da kaleetan, pakean bizi ahal izateko.

Asko aldatu da bizimodua Limens gure herrian, eta gu ere asko aldatu gara: zahartu egin gara, eta bizitza teniseko pista bat izanik, pelotak falta egiten duen marrik oso gertu gaude gu.

Ia inor gutxi gogoratzen da Luxiano tratantearen aitorme-naz eta guztiongan sortu zuen barne **asalduraz**. baina nik uste berari ere azken urteetan kontzientziak ongi ordaindu arazi ziz-kiola hilketa guztiak.

Horregatik jarri nahi izan ditut krimenak paperean, nere hiz-kera baldar eta beharbada nahasi honetan, memoria oso ahula delako eta gertakaririk garrantzitsu edo beldurgarriena ere ahaz daitekeelako denboraren poderioz. Eta ez da ona ez, gauzak ahaztea, berriro bertan erori gitezkelako. Zer da, az-ken finean, memoriarik gabeko gizona? Ezerrez, haizea bezala, kea bezala, ahula, tximeleta bat bezala, historiari gabea, euli baten bizitza bezala. •

PAKO ARISTI

HILOTZ.—Gorputza. Cadáver.
AMUTS.—Romo. Antonimoa: zorrotza.
LABOR.—Cornisa.
KEMEN.—Indarra.
BIPI.—Carcoma.

ERRAUTS.—Erre+hautsa. Ceniza.
ORPOA.—Talón.
TXOLARTE.—Conversación.
ASALDURA.—Perturbación.

PEDRO MIGUEL ETXENIKE

"POLITIKA ETA ZIENTZIA EZ



Amarekin.



Aitarekin.

③ "Isaban jaio nintzen duela 37 urte. Aita baztandarra dut, Iruritakoa, eta ama ultzamarra. Bata mediku bezala joan zen Isabara, eta bestea maistra. Han elkar ezagutu eta ezkondu egin ziren. Bertan jaio ginen hiru anai-arrebok ere. Gurasok urte asko egin zituzten Isaban. Aitak hogeitamasei, Iruñera bizitzera joan baino lehen. Gaur egun erretiratua dago. Ama, ordea, San Fermin ikastolako andereñoa da".

Nik ere askotan aldatu dut etxez, baina "neure etxea" diodanean, Isabakoa esan nahi dut.

HAURTZAROKO URTEAK, ISABAN

Haurtzaroko urteak **oroitzapen** politz beteta daude neretzat. Mendian, ehizean, eskiatzen ... asko ibiltzen ginen. Orditik geratu zait kiroletarako zaletasu-

na. Aspalditik jokutzen dut squashean, palan, tenisean ...

Beti pentsatu izan dut herrietako umeak hirietakoak baino azkarragoak eta biziagoak direla. **Aldioro** ari dira erabakiak hartzen: ehizean egin, edo lapurretan, edo amorrainak harrapatu ... Hiriko haurrek, ordea, ez dute inolako erabakirik hartu behar, dena dute alde zuretik erabakia.

Hamabi urte nituenean Lekarozko ikastetxera joan nintzen, anaiarekin batera. Aitaren familia osoa handik **pasea** da: **aitatxi**, osaba guztiak ... Oroitzapen onak ditut ia gauza gehienetan. Ikastetxe ona zen, ez esaten den bezain gogorra. Hala ere, badut oroitzapen txar bat edo beste. Beti izan nahiz **harrosko** samarra, eta plintoan ez nuela salto egingo erabaki nuen. Baita bete ere, nahiz zigor ugari jaso behar izan.

Disziplina ez nuen oso maite. Agin-

tzea ez zait asko gustatzen, baina obeditzea gutxiago. Lekarozen esaten zuten, nik egundoko marka jarri nuen behin: "1 en conducta", "1 en urbanidad" eta 10 signaturetan, horietxek izan ziren nere notak.

EUSKARAZ HEMERETZI URTETAN IKASI

Orain ez da euskaldunik Isaban, baina nik askotxo ezagutu nituen. Gogoan dut Mitxelena haiekin hitz egitera etortzen zela. Behin Corominas hizkuntzalariekin etorri zen, eta nik lagundu nien menditar batzuegana. Egun hartan Mitxelenak hanka hautsi zuen, eta guk jaitsi behar izan genuen herrira.

Nere familia abertzalea da betidanik. Amak oso ondo daki euskaraz; aitak ere dextente egiten zuen gaztetan, baina gero galdu egin zuen, eta Isaban ez zigu-

OROITZAPEN.—*Recuerdo.*

ALDIORO.—*Momentu bakoitzean. A cada instante.*

PASEA.—*Pasatua. Ha pasado.*

"DIRA HAIN DESBERDINAK"



Anaiarekin eskolan. Ezkerrekoa da Pedro Miguel Etxenike.



Anaiarekin Elizondon.

ten erakutsi.

Nik gazte-gaztetandik ikusia nuen beti esaten den hori, euskararik gabe ez dela Euskal Herririk. Hau dela eta, karre-rako lehen kurtsoa Nafarroan egin ondoren, Donostiara aldatu nintzen bigarrena egitera, eta gogor ekin nion euskaraz ikasteari. Oñatira joan nintzen ikastaro trinko batera, eta han ikasi nuen. Oso irak-askle onak izan nituen: Eusebio Osa, Juanjo Uranga eta Mikel Arregi.

Hogeitabi urterekin lizentziatu nintzen, eta urtebete Barcelonako Unibertsitate Autonomoan pasa ondoren, Cambridgera aldegin nuen. Han hiru urte eman nituen ikerketan, doktoradutza lortu arte. Gero beste doktoradutza bat egin nuen Barcelonako Unibertsitate Autonomoan. Hango katedratiko gisa lan egin nuen urte batzuetan.

Uste dut inork ezin duela ezer irakatsi, gai horretara zerbait berririk ekarri ez

badu. Hori edozein mailatan, edozein gaitan gertatzen da horrela. Zerbait berri egiteko, izan ere, izugarri ondo ezagutu behar da lehendik eginda dagoena. Irakasle batek ez badu ezer berririk egiten, ez du gaiarekiko maitasunik sortuko ikasleen artean, ez die gaiaren edertasuna adieraziko.

POLITIKA EZ DA POLITIKOENTZAT BAKARRIK

Kultur gaietan beti ibili izan naiz Al-derdiaren inguruan, lehen PNVn, orain EAn. Baina 1980an oso gustora nengoen Barcelonan, ikertzaile eta irakasle-lanetan. Hauteskundeen ondoren, hara non deitzen didan Garaikoetxeak, bere go-bernuko ministro izan behar nuela. Nik ezetz eta ezetz, baina azkenean amore eman behar izan nuen. Anaia eta lagun bat joan ziren nere bila aireportura -Biz-

kaiko Diputaziora nentorren Garaikoe-txearekin hitz egitera- eta lagunak ber-tso bat bota eta konbentzitu ninduen. Hala ere, argi eta garbi utzi nuen lehen unetik lau urtetarako izango zela baka-rrik. Halaxe gertatu ere: hurrengo hau-teskundeak irabazi eta gero aldegin nuen Cambridge. 29 urte nituen Gober-nuan sartu nintzenean.

Ez dut uste zientzilariak zientzia egi-tera mugatu behar duenik. Behin baino gehiagotan esan didate, "zu fisikaria zara eta jardun ezazu fisikan". Nik, ordea, ez nuke inor jarriko kargu politiko batean, bere ahalmenak beste alor batean frogatu ez badiu. Badirudi hemen zenbait beste ezertarako gauza ez delako sar-tzen dela politikan. Fisikari edo ingeniari ona izateak ez du berekin politiko ona izatea, jakina, baina ez izateak are gu-txiago. Eta horrelakoak badira **banaka batzuk** hemen. Oro har, politikan beste ▶

AITATXI.-Aitona.

HARROSKO.-Chulillo.

BANAKA BATZUK.-Unos cuantos.

lanbideetan baino maila apalagoa ikusi dut. Nere iritziz, abokatu gehiegi eta bestelako karreradun gutxi dago gure politikoaren artean.

Eusko Jaurlaritzan izandako esperientziaz oso pozik nago. Pasa eta gero diot hau, oso gogorra izan zen eta. Politena hasieran izan zen. Transferentziak

negoziatu behar genituen, eta han biltzen ginen lauzpabost lagun, aulki kaxkar batzuetan. Lagun handiak egin nituen. **Lana ere bai gogotik.** Gero, azken urtea bai izan zela gogorra neretzat: Labaien Donostiako alkate egin zuten eta Kultura ere neure gain hartu behar; gainera, Gobernuaren bozeramale nintzen; hizkuntz politikaz Joseba Arregirekin batera arduratzen nintzen ...

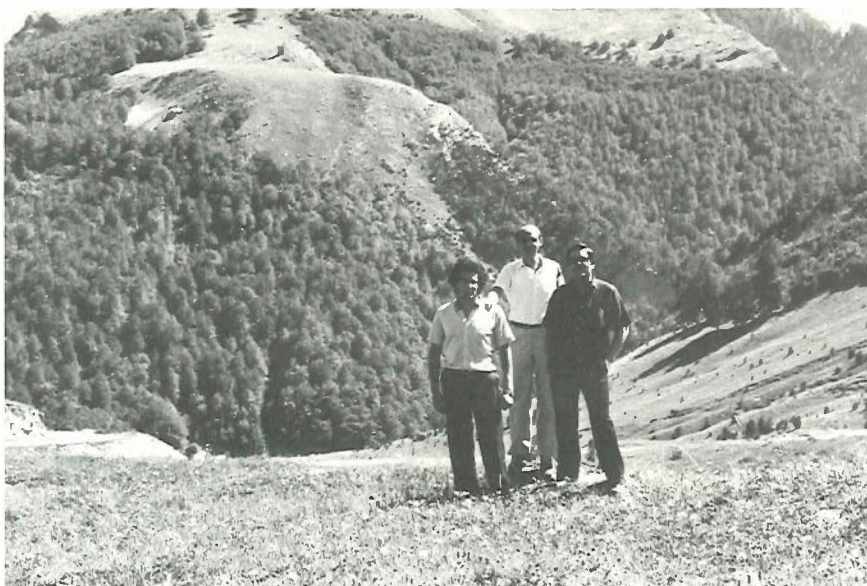
Egia esan, politika eta zientzia ez dira hain diferenteak. Fisika edo filosofia ikasteak zer ematen du? Besteak beste, problemak nola formulatu behar diren, galdera nagusiak zeintzuk diren zehazten ikasten da. Horixe da zailena, gehienek lortzen ez dutena. Eta horixe da beharrezkoena politikan ere.

PNV eta Earen arteko auzi-mauziez ere hitz bi esan nahi nuke. Abertzaleen arteko batasuna oso inportantea iruditzen zait. Bestela, PSOEek berez dagoen baina gehiago aginduko du, eta gainera euskal gehiengoaren kontra. Dena den, oraingoz denbora pixka bat behar du dugula dirudi, gauzak atzera bere onera etorri arte.

"SASI-LETRAU" ASKO UNIBERTSAK PLANTAK EGITEN

Batzuentzat harrigarria da munduan zehar dabilen zientzilari bat nola izan daitekeen abertzale, aberri txiki honen zale. Kurioa bada ere, gehien harritzen direnak hemen aurkitu ditut, hurbilean. Hor zehar, ordea, oso ederki ulertzen dute gure izan nahia, gurea bezalako nazio-arazorik ez duten arren. Unbertsaltasunaren eta txokokeriaren argudioa espagnolismoaren alde eta euskal abertzaletasunaren aurka erabiltzen da hemen.

Gauza txarrak bazter guztietan daude, noski, baina nik ezin dut onartu norbaitek euskal abertzaletasunaren kontra egitea ez dakit zein unbertsaltasunen izenean, gero Filipinas eta Puerto Ricoko ingelesaren inperialismoaren kontra purrustaka hasten bada. Halakoek zera esango dizute: abertzaletasuna unbertsaltasunaren aurka doa, zientziaren eta irekitasunaren aurka; bakarrik gauza estuak maitatzean datza; eta abar. Jakina, hori premisa-gisa ezartzen bada, ez dago erantzunik. Ni ere kontrakoa nintzateke, hala balitz. Baina ez dut uste euskara eta teknologia, Euskal Herria eta



Pedro Luis Uriarte, Mario Fernandez eta Pedro Miguel Etxenike Zurizan.



Pierre Vainsen, Sir Joseph Meedham eta Pedro Etxenike Cambridgen.

LANA ERE BAI GOGOTIK.—También trabajé a tope ("egin nuen" aditzaren elipsia).

mundua, elkarren kontrakoak direnik.

Egia esan, ez dut uste inork uste duenik. Hemengo "sasi-letrauek" bakarrik, baina horiek ez dute hitz egiteko eskubiderik. Ezin dira munduan zehar zientziaren unibertsaltasunaren banderra altxatuta ibili, munduko tokirik prestijiodunetan ez bait ditu inork ezagutzen. Noiz frogatu dute beren balitatea? Non dira beren sinadurak nazioarteko aldizkari eta argitalpenetan?

Kalitatearen izenean euskararen aurka dabilen askoketa askok ere ez dauka hitzegiteko eskubiderik. Erdaraz eren ez, eta are gutxiago ingelesez, ez bait dute ezer baliozkorik argitaratu. Non dira beren sinadurak naizoarteko aldizkari eta argitalpenetan?

CAMBRIDGEN BERRIZ ERE

Jaurilaritza uztean, kotxe ofizialaren ordezkari bizikleta hartu nuen. Atzera Cambridge-ra joan nintzen, ikertzeraz. Lau urtetako **etenaren** ondoren, gogorra izan zen hasiera, baina moldatu nintzen luze gabe. Egi esan, **funtsezko** gauzak ez dira aldatzen lau urtetan. Mende osoan ere oso gauza gutxi aldatu dira funts-funtsean. Baina konputadore mundua, matematikaren erraztasuna eta abar, horiek **pittin** bat herdoilduta nituen.

Laster hasi nintzen batetik bestera, hala ere. Etxea Cambridgen neukan, baina hilabete osoak pasatzen nituen kongresuz kongresu. Azken urteotan, adibidez, Washington, Los Angeles, Tennessee, Honolulu, Trieste, Berlin, Londres eta abarretan ibili naiz. Asko mugitu beharra dago horrela. Baina azken urtean egon naiz gehiena Euskal Herrian. Orain lasaia egon nahi dut hemen. Neure jendea mugi dadila.

Hemengo Kimika Fakultatean ez dut klase asko eman behar eta ikerketan jarduteko denbora badago. Joan den kurtsoan ikasle guztiak aprobatu ditut. Egia esan, kurtsoa ez nuen behar bezala eman, zailegia eman nuen, edo agian ez egoki planteatuta, eta ez naiz ausartu inor suspenditzen. Baina datorren honetan oso kurtso ona ematen saiatuko naiz, eta beharreko maila lortzen ez duenari ...

Dena den, laster hiru bat hilabeterako kanpora joan beharra dut berriro. Japonetik gonbite bat hartu dut Atomic Colli-

sion Conference delakoan hitzaldi bat emateko. Urriaren 13an, asteartez, izango da hitzaldi hau. Ondoren, 21ean, Estraburgon egotea tokatzen zait. Euro-

par batzorde bateko kide naiz, eta gure zeregina ikerketa proiektuetarako dirua banatzea izango da. Beste batzuetan ere deitu izan didate halakoetarako". ●



Iloba batekin Isaban.



Eskiatzen.

ETEN.—Interrupción.
FUNTSEZKO.—Fundamental.
PITTIN.—Pixka.

JOLASEAN

BA AL DAKIZU NOR DEN?

Joko honetan zenbait pertsonaiaren argazki-zatiak aurkeztuko dizkizuegu. Idatziz pertsonaia horien ezaugarriak batzuk adieraziko ditugu. Ea ale honetakoari antzematen diozuen.

- Kazetaria
- Donostiako Herri Irratian urte mordoskan aritutakoa.



ESAERA ZAHARRAREN BILA

Beheko hitzak asmatu ahala goiko laukiak beteko dituzu. Eta, azkenean, esaera zahar batekin topo egingo duzu.

1 E	2 D	3 B	4 A	5 F	6 C	7 B	8 F		9 B	10 F
11 C	12 F	13 A	14 D	15 C	16 B	17 F	18 C		19 E	20 B
21 A	22 C	23 B	24 F	25 D		26 B	27 E	28 C	29 B	30 D
31 D	32 B		33 F	34 B	35 B	36 E		37 B	38 D	39 C
	40 D	41 A	42 F							

A. Arrantza-tresna txikia eta kakoduna.

41 21 4 13

B. Belarrietatik zintzilik erabiltzeko bitxia.

26 37 23 35 3 16 9 29 20 7 34 32

C. Musika-tresna hariduna.

18 6 11 39 28 15 22

D. Larrua kendu.

40 30 2 31 25 38 14

E. Hamar bider hamar.

27 19 1 36

F. Haundi usteko gizona.

33 24 42 10 5 12 8 17

BERTSOTAN

Aurreko alekoari jarraiki, hona hemen "Nere lehenengo eta azkeneko plaza" bertso-saileko bigarren bertsoa. Honek oinak aldamenean ditu, lekuz kanpo eta nahasian. Ea asmatzen duzun bakoitza bere lekuan jartzen. Bertsoaren doinua "Betroiarenak" izenekoa da.

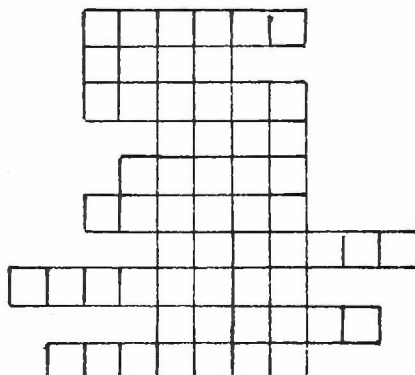
Guztia gertatu zen
 abendu
 txapelketa bat jarri
 zuten
 Gazte-saila bildu zen
 antzokiko
 denak pronto hasteko
 bertsoz
 Ni ere
 nintzen
 mingaina
 dardara
 Non eta Xenpelarren
 herri

atean
 batean
 bapatean
 partean
 maitean
 betean
 tartean
 elkartean
 katean

HITZ-DORREA

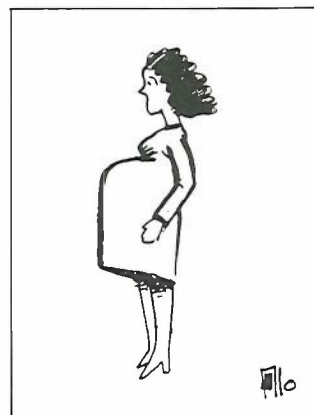
Gurutzegrama antzeko jokoa da hau, baina badu harekiko alderik. Zutikako hitzik ez duzu aurkituko hemen. Dena den, goitik behera edo behetik gora irakurriz gero, letra bera aurkituko duzu beti.

1. Gizon edadetua.
2. Eskutitzetan erabiltzen den kunplimentuzko hitza.
3. Amaiera, bukaera.
4. Fruitu sikua.
5. Gure planetaren izena.
6. Lainoetatik motel-motel erortzen da.
7. Pausoa.
8. Izua, ikara.
9. Zauri txikia egin.
10. Helkorra.



JEROGLIFIKOA

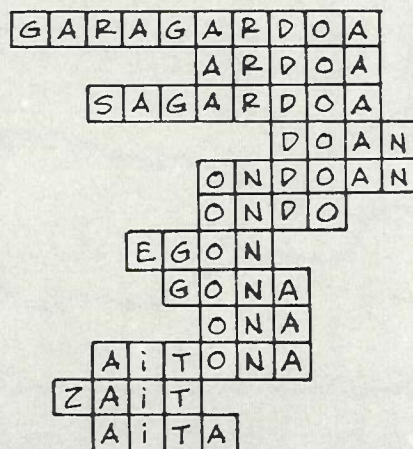
Emakumezkoen izena.



SOLUZIOAK

- Aurreko aldizkarian azaldutako jokoen soluzioak:
- BA AL DAKIZU NOR DEN? Jesus Mari Zamora.
 - ESAERA ZAHARREN DOMINOA: Bost xentimoko pupua eta hamar xentimoko trapua.
 - BERTSOTAN
 Bertsolari ninduten
 mundura ekarri,
 geroztik hemen nabil
 bertso-egarri.
 Plazak ere tentatu
 izan bait nau sarri,
 behin harako bidean
 nintzen ri-rau jarri.
 Joatean larri,
 estura lokarri:
 bertan lotsagarri,
 denen barregarri,
 ziplo amildu nintzen
 buru-belarri.

• HITZ-DORREA:



• JEROGLIFIKOA: EGUR PILA.

EGUZKI BERRITAN

☞ Oraingo honetan Mikel Lasaren poema bat dakarkigu orrialde hauetara. Olerki hau "Poema Bilduma" liburutik aukeratu dugu. Hementxe duzue "Eguzki berritan", liburutik dagoen-dagoenean jasota.



Amets ilunezko gauaren ondotik
begi berriekin ikusten baduzu
ortzi berri bat, maitasun kolore
egiazkoa, lilurazko izar-ilargirik gabe,
ez gehiago pentsatu,
eguzki berritan zaude.
Ez **galda**, ez bila,
zalantza **oro** bazter,
eguzki berritan zaude.
Izaki oro esnatu dedinean, ta itzalak erori,
eguna jaiki garaiean,
mendi mugak su eta gar.
oro egi, oro garbi, basaezpadako amets lilurarik gabe
nahiz eta eguzkia oraindik ez agertu,
badakizu:
eguzki berritan zaudez.
Hemeretzi edo hogeit urte inguruan
lasai sentizen ez bazara, zeure giroan
gorputz eta izpiritu indarrez **gainezka**
mundu zabalaren beharrez.
Eta **irazan** indarra somatzen baduzu,
beste izaki baten beharra,
maitasun **lehertze** giharra,
ez galda, ez bila,
zalantza oro bazter
axolik gabe dei egizu:
eguzki berritan gaude.

ORTZI.—Zerua. Gaur egun, hitz elkartuetan dago bizirik, ost- eta ort- aurrizkietan: Oste-guna, ostadarra, ortzadarra...

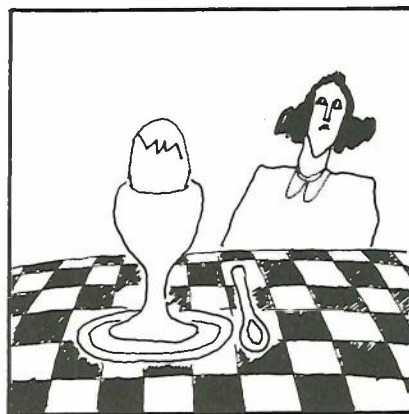
GALDA.—Galdetu.
ORO.—Guztiak.
GAINEZKA.—Desbordante.

IRAZAN.—Izan + -ra-. Sortu.
LEHERTU.—Estallar.



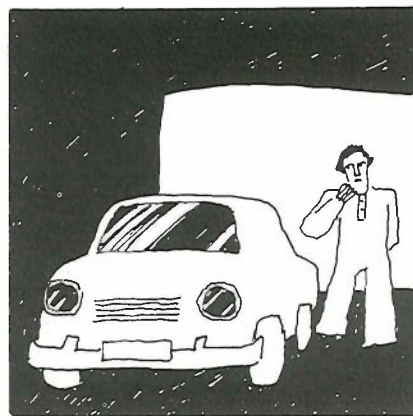
ESNEA BAINO IHESKORRAGORIK!

② Esnea berotzen ipini eta egunkaria patxadan irakurri. Ahaztutzen bazaizu ere, bi era hauetan ez dizu **gainezka egingo**. **Burdindegietan** salgai daude aparailu txiki batzuk ontziaren ipurdian jartzeko. Garbiketa-lan ugari kenduko dizute. Etxeko erremedioa nahiago baduzu, ordea, kanika batzuk sartu esnetan. **Irakitean**, kanikak kolpeka hasiko dira eta berehala konturatuko zara. ●



ARRAUTZA EGOSIAK ERE BADITU BERE SEKRETUAK

② Zenbatetan jan ote ditugu uretatik pasatako arrautzak egositakoen orde. Badago, beraz, hor ere koxka. Arrautza ur hotzez estali eta gatz apur bat erantsi. **Oskola** pitzatua badu, ordea, nahastu ozpin piska bat. Horrela ez dio **zuringoak** alde egingo. Ontzia sutan ipini eta, irakiten hasten denean, sutatik atera, estali eta hamabost minutuz itxaron. Zuritzeko, ur hotzetan pasa. Kanpoko hotza eta barrukoa bero egonez gero, oso osorik joango zaio azala. ●



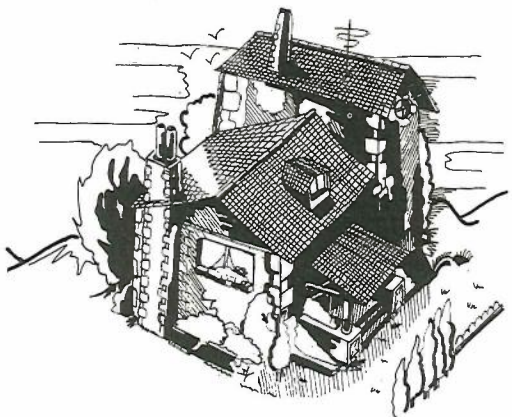
GARAJEAN ERE HONDATZEN DIRA KOTXEAK

② Garaje guztiak ez dira kotxeen paradisuak, ez horixe. Han ere **mailatu** eta **igurtzi** ederrak hartzen dituzte zutabe eta paretan kontra. Pareta eta zutabeetan gorpilen goma zatiak **eranstea** ez da soluzio kaskarra izaten. Toki asko baduzu, berriz, atzeko paretan gurpil bat jarri zintzilik. ●

GAINEZKA EGIN.—Desbordar.
BURDINDEGI.—Ferreteria.
IRAKIN.—Hervir.

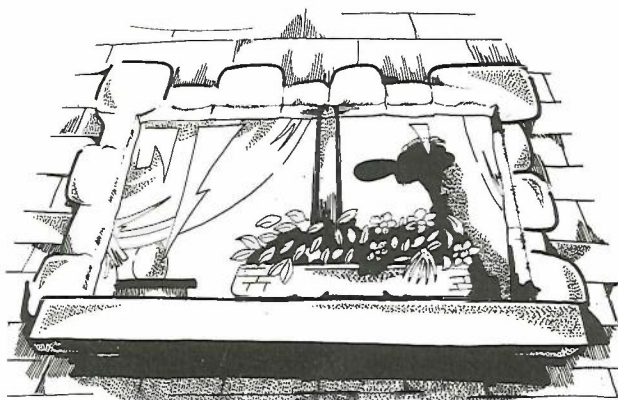
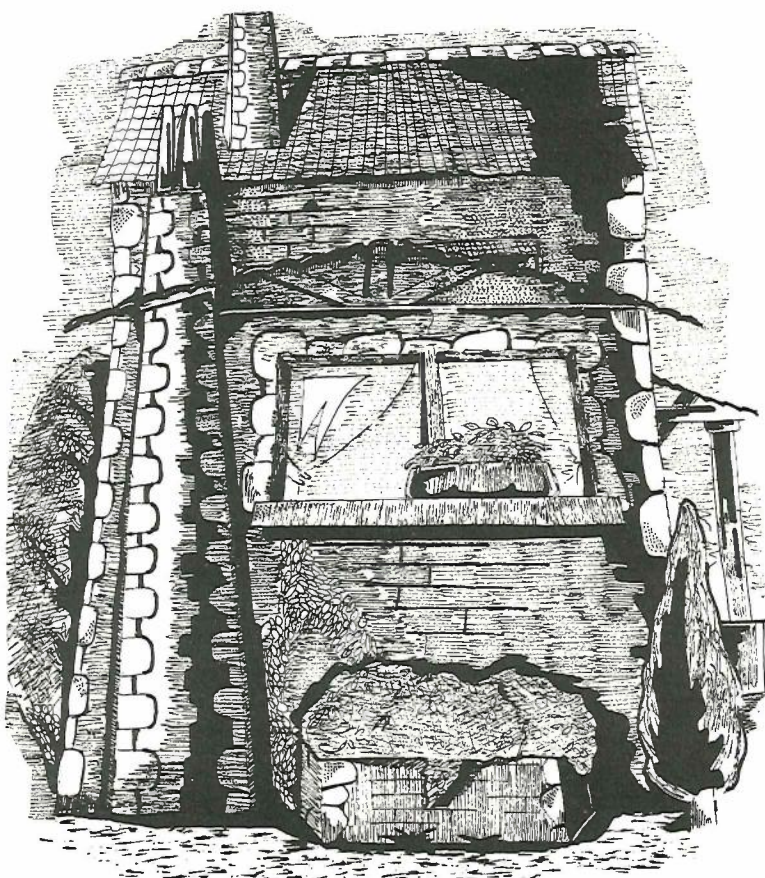
OSKOL.—Arrautzaren azala.
ZURINGO.—Clara (de huevo).

MAILATU.—Abolladura.
IGURTZI.—Roce.
ERANTSI.—Añadir.

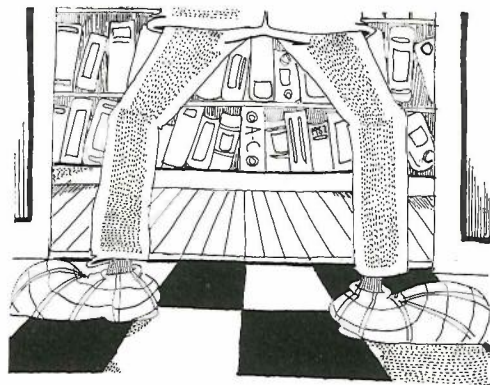
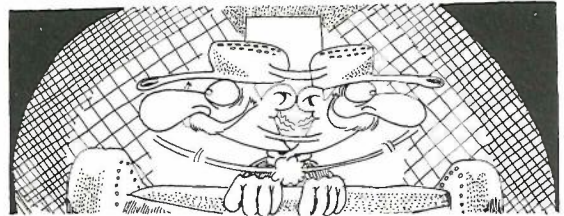
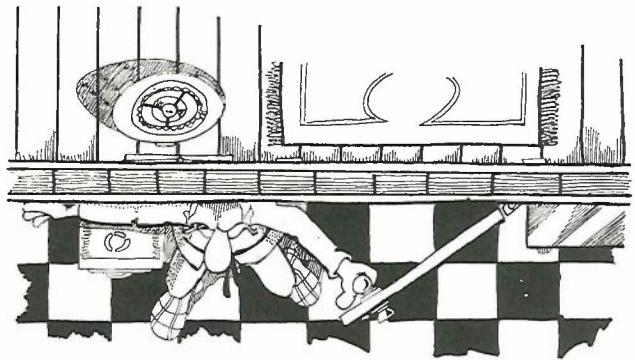


HUTSOPIL

KOMIKILARIA: AITOR BERMUDEZ



HUTSOPIL 1



HUTSOPIL 2



ANIMALIEN
BABESERAKO
ELKARTEA

AMAIERA

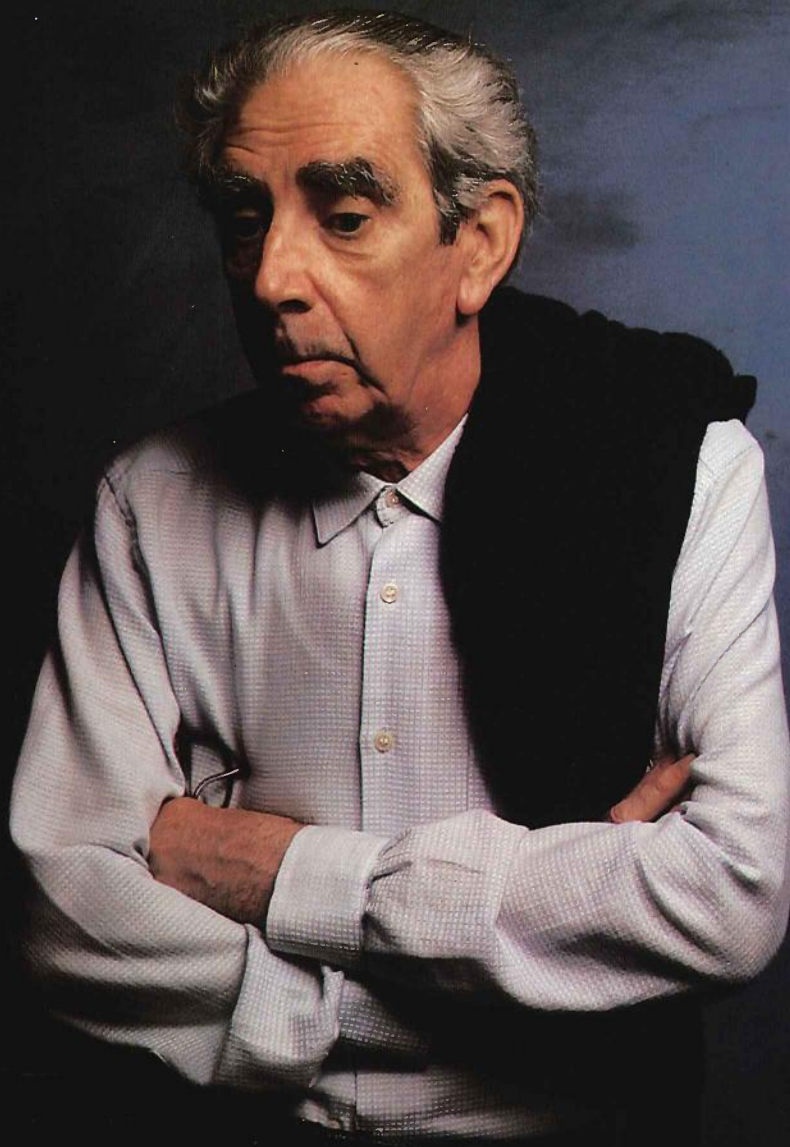
Autore

HUTSOPIL 3

BURUTU.-Egin, bukatu. Realizar.
EMAN.-Dedigar.
ITZAL.-Izena, ospea. Respeto, fama, renombre.

DIHARDU.-Ari da.
OPARO.-Ugaria.
JORRATU.-Landu. Tratar.

ARGITARRA



J.M. ZABALA

KOLDO MITXELENA



“Salbuespenak salbu, badirudi kontatzen ahaztu zaigula. Naturaltasuna da lortu behar dena”.

Errenterian sortua. Hirurogeitamabi urtekoa. Filosofia eta Letretako ikasketak burutu zituen Madrilgo unibertsitatean, Filologia Klasikoaren alorrean. Salamancako unibertsitatean Hizkuntza Indoeuropeoen katedran urte mordoska emana. Irakaskuntzari adio egin dio orain denbora asko ez dela, Gasteizko Filosofia eta Letretako Fakultatean irakasle-lanetan aritu ondoren.

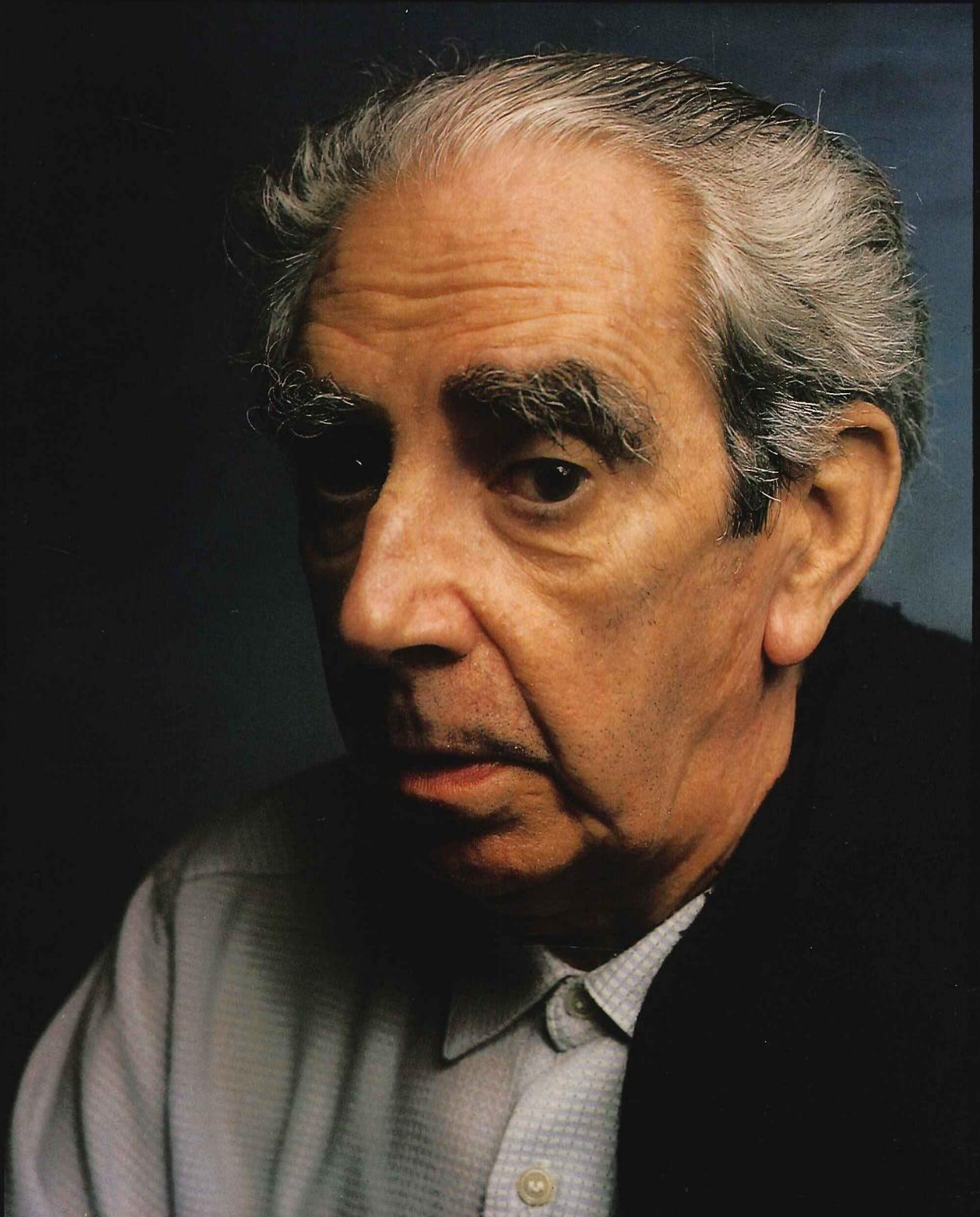
Itzal haundiko gizona dugu hizkuntzalaritzan. Euskaltzain osoa izanik, erakundeko Iker Sailburua eta Hiztegiintza Batzordeko arduraduna da. “Hiztegi Orokorra”ren zuzendaritza-lanetan dihardu urteotan hain zuzen.

Bestalde, liburu ugariren egile da, besteak beste honako hauek idatzi ditu: “Historia de la literatura vasca”, “Fonética histórica vasca”, “Lenguas y protolenguas”, eta “Lengua e historia”, zenbait aldizkaritan argitaratu emandako artikulua-bilduma.

Hizlari oparoa, gai asko jorratu izan ditu jendaurrean. Horietako batzuk “Zenbait hitzaldi” liburuan bilduta daude.

AZKEN ORDUKO ALBISTEA
Koldo Mitxelena hil honen hamaikan hil zaigu bihotzekoak jota, artean aldizkari hau inprentan zela. Goian bego.

AGFA 100 RS



J.M. ZABALA

Antoni
9